

Judicial Sector Reform toward Judicial Independence in Post-conflict Myanmar

ပဋိပက္ခလွန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရေးလွတ်လပ်မှုကို အခြေပြုသော
တရားရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

Institute for Peace and Social Justice

Lead Researcher

Nan Kham Mai (LL.B. LL.M, LL.D)

Co-Researchers

Aye Myat Nay Win, Khin Ko Ko Kyaw, Zin Thu Thu Min, Yi Yamone Aung, Saw Kyaw Zay Ya Sein Htwe

ဦးစီးသုတေသနပြုသူ

နန်းခမ်းမိုင် (LL.B., LL.M., LL.D.)

တွဲဖက်သုတေသနပြုသူများ

အေးမြတ်နေဝင်း၊ ခင်ကိုကိုကျော်၊ ၎င်းသူသူမင်း၊ ရီယမုံအောင်၊ စောကျော်ဇေယျစိန်ထွေး

Institute for Peace and Social Justice, Yangon, Myanmar

Table of Contents

II. Executive Summary	6
III. Introduction.....	8
A. Background of the Study	8
B. Literature Review.....	12
C. Research Objective and Research Questions	16
D. Research Approach.....	17
IV. Challenges for the Myanmar Judiciary System after the Coup	20
A. Challenges for Judicial Administration	20
B. Challenges in Seeking Justice at the SAC’s Controlled Courts	26
C. Challenges in Establishing Judicial System in Conflict Zones.....	29
V. Reforms for Independent Judiciary.....	33
A. Required Actions During Conflict.....	33
B. Required Actions in Post-Conflict.....	36
(i) Guarantee of Judicial Independence.....	39
(ii) Reforming the Legal Framework.....	40
(iii) Institutional Reform.....	44
(iv) Collaboration with International Institutions.....	55
(v) Public Participation in Judicial Reform.....	57
VI. Conclusion and Recommendations.....	60
VII. Implications.....	63
VIII. References.....	66

မာတိကာ

၁။ သုတေသနစာတမ်း အကျဉ်းချုပ်	၆
၂။ နိဒါန်း.....	၈
က။ သုတေသန အကြောင်းအချက်	၈
ခ။ စာပေလေ့လာ သုံးသပ်ချက်	၁၂
ဂ။ သုတေသန ရည်မှန်းချက်နှင့် သုတေသန မေးခွန်းများ.....	၁၆
ဃ။ သုတေသန ချဉ်းကပ်မှုပုံစံ	၁၇
၄။ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးစနစ်၏ စိန်ခေါ်ချက်များ	၂၀
က။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၏ စိန်ခေါ်ချက်များ	၂၀
ခ။ စစ်ကောင်စီထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ တရားရုံးများတွင် တရားမျှတမှုရှာဖွေခြင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်ချက်များ	၂၆
ဂ။ ပဋိပက္ခရုံများရှိ တရားစီရင်ရေးစနစ်ထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်ချက်များ	၂၉
၅။ လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ	၃၃
က။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုများ	၃၃
ခ။ ပဋိပက္ခလွန်ကာလအလွန်တွင် လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုများ	၃၆
(၁) တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှု၏ အာမခံချက်	၃၉
(၂) ဥပဒေမူဘောင်အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု	၄၀
(၃) အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု.....	၄၄
(၄) နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း.....	၅၅
(၅) တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် အများပြည်သူ ပါဝင်မှု.....	၅၇
၆။ နိဂုံးနှင့် အကြံပြုချက်	၆၀
၇။ အနာဂတ်သက်ရောက်မှုများ.....	၆၃
၈။ ကိုးကားချက်များ	၆၆

Judicial Sector Reform toward Judicial Independence in Post-conflict Myanmar

Institute for Peace and Social Justice, Yangon, Myanmar

Executive Summary

- Though the resistance forces gained momentum in the 'spring revolution', Myanmar is still in the midst of a revolution and the battle for democracy has not ended. The number of human rights violations are increasing and it is difficult to seek justice within the fragmented judicial system.
- Inadequate human resources for court administration and case handling within the National Unity Government – Ministry of Justice ("NUG-MOJ") and Ethnic Revolutionary/Resistance Organizations' (ERO) judicial system are the most significant challenges for the courts to provide legal services to people, and educate the community and members of resistance forces about how they are to acquire the required legal knowledge to protect their rights during the ongoing conflict.
- A pragmatic approach for the court system to function includes the need for the 'system' to have measures in place, even during the present conflict, which include:
 - ❖ producing law graduates, providing adequate training and professional guidance and experience;
 - ❖ capacity training for the judges including emphasis on judicial independence;
 - ❖ establishing mobile courts to provide reasonable access to the court system in the areas where the court cannot physically sit due to security issues; and
 - ❖ promote universal adoption of the court manual so judges can utilize it during the present conflict.
- As to necessary reforms in the post-conflict landscape, the following recommendations are made:
 - ❖ conduct a broad and holistic review of legal and judicial institutions, with a focus on judicial independence, security of tenure and impartiality;
 - ❖ establish a judiciary capable of impartially handling cases related to alleged atrocities - including war crimes, crimes against humanity, and other human rights violations;
 - ❖ incorporate appropriate mechanisms for transitional reform;
 - ❖ engage with the public as well as international institutions in order to maximise public confidence and legitimacy;
 - ❖ prioritizing all of which should be done by collaboration with international institutions and with public participation in the reform process.

သုတေသနစာတမ်း အကျဉ်းချုပ်

နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် တော်လှန်ရေးတပ်များ အရှိန်အဟုန်ရလာသည့်တိုင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တော်လှန်ရေးကာလအတွင်းတွင်သာ ရှိသေးသည့်အပြင် ဒီမိုကရေစီတိုက်ပွဲသည်လည်း မပြီးဆုံးသေးပေ။ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ အရေအတွက်သည်မြင့်တက်နေပြီး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းစီ ဓွကြေလျက်ရှိသော တရားရေးစနစ်အောက်တွင် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရသည်မှာ ခက်ခဲလှပါသည်။

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း NUG-MOI နှင့် ERO များ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ တရားခွင့်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အမှုများ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် လူသားအရင်းအမြစ် လုံလောက်မှုမရှိခြင်းသည် တရားရုံးများအဖို့ ပြည်သူများကို ဥပဒေဝန်ဆောင်မှုပေးရန်နှင့် ရပ်ရွာပြည်သူထုနှင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ဝင်များကို ဥပဒေအသိပညာပေးရန်အလို့ငှာ စိန်ခေါ်မှုကြီးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခကာလအတောအတွင်း အကြံပြုထားသည့် တရားရုံး စနစ်တကျလည်ပတ်နိုင်ရန် လက်တွေ့ကျသောချဉ်းကပ်မှုတွင် ဥပဒေဘွဲ့ရများ မွေးထုတ်ပေးခြင်း၊ တရားသူကြီးများကို အလုပ်အကြိုနှင့် လုပ်ငန်းခွင် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများနှင့် အခြားအရည်အသွေးမြင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာပြဿနာများကြောင့် မြေပြင်တရားရုံးများ မတည်ရှိနိုင်သော နေရာများတွင် အမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ရွေ့လျားတရားရုံးများ ထူထောင်ခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တရားရုံးများအသုံးပြုနိုင်သည့် တရားရုံးလက်စွဲများ ကျင့်သုံးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

ပဋိပက္ခလွန်မြင်ကွင်းရှိ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် အကြံပြုချက်များသည် ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်သော လုပ်ရပ်များဖြစ်သည့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်စုပေါ် ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်သောပြစ်မှုများနှင့် အခြားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သောအမှုများကို ဘက်လိုက်မှုကင်းစွာ ကိုင်တွယ်ဆုံးဖြတ်နိုင်သော တရားရေးစနစ်ထူထောင်ရာတွင် အရေးပါပုံကို အလေးအနက်ထားပြသနေသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခြင်းနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုများအတွက် ပဋိပက္ခကာလအလွန် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင်ပါဝင်ရန် အဓိကကျသော တာဝန်အမျိုးအစားသုံးခုဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအတွက် အာမခံချက် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခြင်း၊ ဥပဒေဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတို့ကို ဦးစားပေးရန် အကြံပြုထားပြီး ၎င်းပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်အား နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အများပြည်သူပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။

Introduction

နိဒါန်း

A. Background of the Study

The endeavor to reform the judiciary in Myanmar, a country in Southeast Asia enduring one of the world's longest civil wars, is not novel. The root causes of the conflict in Myanmar are primarily political issues among ethnic minority groups and the Bamar (Burma) ethnic majority group, revolving around the right to self-determination and self-governance as guaranteed by the Panglong Agreement and the 1947 Constitution (Council on Foreign Relations, 2022). Since 1962, Myanmar has been ruled by a military dictatorship under various names. Innumerable human rights violations, including forced labor (including of children), torture, rape, massacre, and persecution have been perpetrated by the military forces during numerous conflicts with Ethnic Revolutionary Organizations or Ethnic Resistance Organizations (EROs), formerly called Ethnic Armed Organizations (EAOs) and People's Defense Forces (PDFs) —

က။ သုတေသန အကြောင်းအချက်

အရှေ့တောင်အာရှတွင် ကမ္ဘာ့အရှည်ကြာဆုံး ပြည်တွင်းစစ်ကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းမှုသည် ဝတ္တုတစ်ပုဒ်မဟုတ်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပဋိပက္ခ၏ အခြေခံအကြောင်းအရင်းများသည် အဓိကအားဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများနှင့် ဗမာ(မြန်မာ)တိုင်းရင်းသားလူမျိုးကြီးအုပ်စုအကြားရှိ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများကြောင့်ဖြစ်ပြီး ပင်လုံသဘောတူစာချုပ်နှင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အာမခံပေးထားသည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် အခွင့်အရေးအတွက် တော်လှန်ရုန်းကန်လျက်ရှိသည် (Council on Foreign Relations, 2022)။ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစ၍ တိုင်းပြည်သည် စစ်အာဏာရှင်မှ အစိုးရအမည်အမျိုးစုံဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း (EAO) များနှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (PDF) များကြားဖြစ်ပွားသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအမြောက်အမြားအတွင်း တပ်မတော်မှကျူးလွန်ခဲ့သည့် မရေတွက်နိုင်သော အတင်းအဓမ္မပြုခိုင်းစေခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ မုဒိန်းပြုကျင့်ခြင်း၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် စနစ်တကျဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း အစရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုမျိုးစုံကို ကျူးလွန်ပြီးဖြစ်သည် (Human Rights Watch, 2024)။

resistance armed forces established after the 2021 military coup (Human Rights Watch, 2024).

Throughout periods of political change amidst multiple military coups, the judiciary in Myanmar has undergone reforms along with other political and institutional changes. Unfortunately, reforms led by the military since 1962 have had detrimental impacts, which have operated to undermine the independence of the judiciary (Myint Zan, 2000). During the transition from military rule to a partial-civilian government under the 2008 Constitution, efforts were made to reform the judiciary in accordance with the Judicial Strategic Plan as part of the Rule of Law programs (Judicial Strategic Plan-2018-22). These reforms included the establishment of a court management system and system for mediation in civil suits against the Myanmar judiciary system (The Supreme Court, 2018). Despite progressing in the area of procedural law, the advancement of judicial independence under these reforms was limited due to inadequacies in the separation of powers prescribed by the 2008 Constitution and the 2010 Judiciary Law (Crouch, M, 2018). Regrettably, any progress made towards judicial reform was reversed after the 2021 coup in Myanmar, with the military authorities using the courts to silence their political opponents.

နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲနှင့် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှု ကာလများတလျှောက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အခြားသောနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှု များနည်းတူ အပြောင်းအလဲများရှိခဲ့သည်။ အကြောင်းမလှစွာဖြင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစတင်ကာ စစ်တပ်ဦးဆောင်သောအပြောင်းအလဲ များသည် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ လွတ်လပ်မှုအပေါ် လျှော့ပါး ထိခိုက်စေသော အကျိုးပျက်ပြားစေသည့် သက်ရောက်မှုများရှိ စေခဲ့သည် (U Myint Zan, 2000)။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အရပ်သားအစိုးရသို့ ကူးပြောင်းသောကာလတွင် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကဏ္ဍများ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအရ တရားစီရင်ရေးစနစ်ဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ မြောက်အစီအစဉ်ဖြစ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်အားပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ ရှိခဲ့ပေ သည် (Judicial Strategic Plan-2018-22)။ ထိုထဲတွင် တရားရုံးစီမံခန့်ခွဲရေးစနစ်နှင့် တရားမအမှုများတွင် ကြားဝင်ဖျန် ဖြေပေးခြင်းစနစ်များ ထူထောင်ခြင်းများသည် မြန်မာတရားစီရင် ရေးစနစ်တွင် တမူထူးခြား ထင်ရှားစွာပါဝင်ခဲ့သည် (The Supreme Court, 2018)။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဥပဒေအပိုင်းတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိသော်လည်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုအောက်ရှိ တရားစီရင်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်တွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ၂၀၁၀ တရားစီရင်ရေးဥပဒေပါ ဘောင်ခတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အာဏာခွဲဝေရေး ကိစ္စများကြောင့် အကန့်အသတ်များရှိနေပါသည် (Crouch, M, 2018)။ ဝမ်းနည်း စရာကောင်းသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆီ ဦးတည်ခဲ့သော တိုးတက်ပြောင်းလဲလာမှု သည် ၂၀၂၁ အာဏာသိမ်းပြီးချိန်တွင် စစ်အာဏာပိုင်များ၏ တရားရုံးများကိုအသုံးပြု၍ ၎င်းတို့အားဆန့်ကျင်သူများအပေါ် မျှတမှုမရှိစွာ နှုတ်ပိတ်မှုများနှင့်အတူ နောက်ကြောင်းပြန် ဆုတ် ယုတ်ခဲ့ရသည်။

In addition, the ongoing political turmoil and armed conflict has posed significant challenges for the judicial system in territories controlled by the EROs, including Karenni, Rakhine, Kachin, Karen, Mon, and Shan (Northern) State, and the Regions under the influence of the PDFs, such as Sagaing and Magway Regions (United States Institute of Peace, 2024).

In the ERO-controlled territories, the EROs have established their various justice systems and administered their courts according to their laws and rules (Pedersen, M. B., 2024). In the PDFs-influenced territories, the people's justice system has been established under the guidance of the Ministry of Justice (MOJ) of the National Unity Government (NUG) (National Unity Government [NUG], 2024). Due to the precarious balance between cease-fires and potential escalations, the judicial landscapes in ERO-controlled territories and PDF-influenced areas, have made the administration of justice in the country inconsistent and its fate uncertain. Unfortunately, there is insufficient data on the judicial sector in these areas, and it is unclear whether the courts are administered ethically and adhere to universally accepted legal principles, although there are serious indications that often they do not.

The fate of judicial reform in Myanmar necessarily depends on the state structure and political system that emerges post

ထို့အပြင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမတည်ငြိမ်မှုနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် ERO များ ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေများဖြစ်သည့် ကရင်နီ၊ ရခိုင်၊ ကချင်၊ ကရင်၊ မွန်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်(မြောက်ပိုင်း)နှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ် (PDF) များ စိုးမိုးသောဒေသများဖြစ်သည့် စစ်ကိုင်းနှင့် မကွေးဒေသများရှိ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် ထင်ရှားသိသာသော စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်ပေါ်စေပါသည် (United States Institute of Peace, 2024)။

ERO ထိန်းချုပ်ထားသောဒေသများတွင် ERO များသည်၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်များ ထူထောင်ထားကြပြီး ၎င်းတို့၏တရားရုံးများကို ကိုယ်ပိုင်ဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေများနှင့်အညီ စီမံအုပ်ချုပ်နေကြပြီဖြစ်သည် (Pedersen, M.B., 2024)။ PDF များ စိုးမိုးသောဒေသများတွင် ပြည်သူ့တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) လက်အောက်ရှိ တရားရေးဝန်ကြီးဌာန (MOJ)၏ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ တည်ထောင်ထားပြီးဖြစ်သည် (National Unity Government [NUG], 2024)။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော တင်းမာမှုများကြားမရေရာလှသော ချိန်ညှိမှုများကြောင့် EROများ ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေများနှင့် PDFများ စိုးမိုးသောဒေသများရှိ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာမြင်ကွင်းသည် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် တိုင်းပြည်ရှိ တရားရေးစနစ်၏ကြမ္မာသည် ဝေဝါးလျက်ရှိပါသည်။ ထိုဒေသများတွင်ရှိသော တရားရေးဆိုင်ရာကဏ္ဍတွင် ဒေတာအချက်အလက် မလုံလောက်မှုများ ကံမကောင်းအကြောင်းမလှစွာရှိနေပြီး တရားရုံးများသည် ဥပဒေမူဘောင်များကို ကျင့်ဝတ်ညီစွာကျင့်သုံး၍ လိုက်နာမှုမရှိမရှိကို သေချာမသိရှိပေ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် တိုင်းပြည်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊ နိုင်ငံရေးစနစ်နှင့် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးအကြား အာဏာများ ခွဲဝေမှုအပေါ်တွင်မူတည်ကာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်မှ ဆုံးဖြတ်ပေးလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ဤရည်ရွယ်ချက်အတွက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC) သည် မြန်မာ့အနာဂတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာလမ်းပြမြေပုံဖြစ်သည့် တရားစီရင်ရေး

conflict, and, in particular, the separation of powers among the legislative, executive, and judiciary that the new constitution will determine. For this purpose, the National Unity Consultative Council (NUCC) has proposed the Federal Democracy Charter (FDC), serving as a political roadmap for Myanmar's future, including provisions for judicial independence (National Unity Consultative Council [NUCC], 2021). However, the FDC has yet to be agreed upon by all relevant stakeholders. Accordingly, the future of justice in the country remains uncertain.

In order to make appropriate recommendations for judicial reform in this context, it is necessary to examine closely the current functioning of the fragmented judicial systems across Myanmar and identify the vast array of issues that need to be considered in identifying objectives and practical reforms that are needed in order to establish an impartial and independent judiciary that has the confidence of the people and international community. That is the focus of this paper.

ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအတွက် ကြိုတင်စီမံချက်များပါဝင်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ကို အဆိုတင်သွင်းခဲ့သည် (National Unity Consultative Council [NUCC], 2021)။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ထိုအရာကို သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်သူများအားလုံးမှ သဘောတူရန် လိုအပ်နေပေသေးသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် နိုင်ငံရှိ တရားရေး၏အနာဂတ်သည် မရေရာလျက်ရှိနေသေးသည်။

ယင်းအခြေအနေအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရေးကဏ္ဍ၏ လက်ရှိ အခြေအနေကို ဆန်းစစ်ရန်လိုအပ်လာပေသည်။ ထို့အပြင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်သင့်သောအချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန်လည်း အရေးကြီးလိုအပ်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လက်ရှိအခြေအနေများကို ယထာဘူတကျစွာ စီစဉ်သုံးသပ်ချက်များအပေါ်မူတည်၍ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ပြဿနာရပ်များကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် အာဏာသိမ်းမှုကာလလွန် တရားစီရင်ရေးအခန်းကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ပါဝင်သင့်သော အချက်အလက်များ ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်နေပါသည်။ အဆုံးတွင် သုတေသနသည် တရားရေးစနစ် ပြုပြင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များနှင့် သက်ရောက်နိုင်သောအရာများကို ထည့်သွင်း၍ အနှစ်ချုပ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။

B. Academic Literature Review

Judicial independence is a central pillar of the rule of law. It fulfills two functions: limiting government power and protecting individual rights. There are two aspects of judicial independence: individual independence and institutional independence. Individually, judges are expected to be impartial and not to be influenced by anything other than the established law and facts placed before them in a disputed case. Institutionally, judicial independence exists where it is exercised separately from executive and legislative power under the state's constitution, and where it is also practically free from the influence of the executive, legislature, and individuals. The Universal Declaration of Human Rights (UDHR)¹ and the UN Basic Principles recognize the independence of the judiciary and all necessary factors that support the independence of the judiciary (United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights [OHCHR], 1985). A post-conflict judicial system possesses functions and is subject to demands which do not arise in a stable democratic system. Voorhoeve, J. (2007) argued that while judicial independence focuses on ensuring that judges are impartial and free from external

ခ။ စာပေလေ့လာသုံးသပ်ချက်

တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာဖြစ်သည်။ ၎င်းသည်လုပ်ငန်းတာဝန်နှစ်ခုကို ဖြည့်ဆည်းပေးသည် - အစိုးရအာဏာအား ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အယူအဆသဘောတရားအရ တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအပေါ် ရှုထောင့်အမြင်နှစ်ခုရှိသည် - လူတစ်ဦးချင်းစီဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုတို့ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့် တရားသူကြီးများသည် ဘက်လိုက်မှုကင်းပြီး အငြင်းပွားနေသည့်အမှုမှတစ်ပါး အခြားမည်သည့်အရာ၏ လွှမ်းမိုးမှုတွင်မှမရှိစေရဟု မျှော်မှန်းထားကြသည်။ အဖွဲ့အစည်းအားဖြင့်လည်း တရားစီရင်ရေးအာဏာသည် တိုင်းပြည်၏ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးမှ သီးခြားကွဲထွက်နေပြီး အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ၏မလျော်ကြာမှု အမှန်တကယ်ကင်းလွတ်ရမည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း (UDHR)နှင့် ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများသည် တရားစီရင်ရေး၏လွတ်လပ်မှုနှင့် ယင်းလွတ်လပ်မှုကို ပံ့ပိုးသည့် လိုအပ်သောအချက်များအားလုံးကို အသိအမှတ်ပြုသည် (United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights [OHCHR], 1985)။ ပဋိပက္ခလွန်ကာလ တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုသည် တည်ငြိမ်သောဒီမိုကရက်တစ်စနစ်၏အခြေအနေမှ မတူညီသောရှုမြင်မှုများရှိသည်။ Voorhoeve, J. (2007) သည် တည်ငြိမ်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်သည် တရားသူကြီးများ မှတစ်ပါး မရှိစွာဆုံးဖြတ်နိုင်ရေးနှင့် ပြင်ပဖိအားများမှကင်းလွတ်ရန် အဓိကအာရုံစိုက်သော်လည်း ပဋိပက္ခလွန်နိုင်ငံများ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုသည်မှာ တရားရေးအဖွဲ့အစည်းများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ အတိတ်က တရားမျှတမှုမရှိသောအခြေအနေများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် အများပြည်သူယုံကြည်မှုကို ပြန်လည်ရရှိစေရန်အပါအဝင် ထပ်ဆောင်းတာဝန်များပါဝင်

1 Article 10: Everyone is entitled in full equality to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal, in the determination of his rights and obligations and of any criminal charge against him. Retrieved from: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

၁ အပိုဒ် ၁၀ - အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကိုအဆုံးအဖြတ်ခံရာတွင်လည်းကောင်း၊ ပြစ်မှုကြောင့် တရားစွဲဆို စီရင်ဆုံးဖြတ်ခံရာတွင်လည်းကောင်း၊ လူတိုင်းသည် လွတ်လပ်၍ ဘက်မလိုက်သော တရားရုံးတော်၏လူအများရှေ့မှောက်တွင် မှတစွာကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို တူညီစွာခံစားခွင့်ရှိသည်။
ကိုးကားချက် - https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/bms.pdf

pressures in stable democratic countries, judicial independence in post-conflict contexts must additionally be focussed on rebuilding institutions, addressing historical injustices, and restoring public trust, often with the help of international support.

Judicial reform is a part of institutional reform and must operate within the framework of the Constitution and the rule of law (Islam, R., 2003). Judicial reform in post-conflict situations often involves comprehensive reconstruction of the judicial system to facilitate justice, peace, stability, and development during a transitional period (Samuels, K., 2006). In such contexts, the judicial system must attend to the ordinary business of the court, but also provide a mechanism through which victims can seek justice, , impunity is brought to an end, atrocities are acknowledged and addressed, and effective remedies are made available. Only by fulfilling all these roles will the court system regain the trust of the public (Sannerholm, 2007). Many case studies of post-conflict societies have underscored the pivotal role of judicial reform in the recovery of nations. (Dallara, C., 2010).

Research has identified a number of challenges that can operate to impede the achievement of meaningful judicial reform in post-conflict scenarios (Samuels, K., 2006). A good example is judicial reform in Kenya. Gainer, M. (2015) explained a complex history

လာသည်။ ထိုကဲ့သို့သောလုပ်ငန်းများသည် မကြာခဏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအကူအညီများဖြင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏တစ်စိတ်တဒေသ ဖြစ်ပြီးဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ မူဘောင်ထဲတွင် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည် (Islam, R., 2003)။ ပဋိပက္ခလွန်အခြေအနေများရှိ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလတစ်ခုအတွင်းရှိ တရားမျှတမှု၊ ငြိမ်းချမ်းမှုတည်ငြိမ်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအား အထောက်အပံ့ပြုသည့် ပြီးပြည့်စုံသော တရားစီရင်ရေးစနစ်တစ်ခုအား ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည် (Samuels, K., 2006)။ ယင်းသည် ထိုနိုင်ငံများတွင် ပဋိပက္ခလွန်ကာလ၌ တရားမျှတမှုထောက်ပံ့ရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရန်အရေးကြီးသည့်အတွက် ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော တရားစီရင်ရေးစနစ်အား နစ်နာသူများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိနိုင်သော၊ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ကျူးလွန်သော ဆိုးရွားသောပြစ်မှုများကို ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့်မှ တားဆီးရပ်တန့်နိုင်သော၊ ထိရောက်မှုရှိသော ပြန်လည်ကုစားခွင့်များကို ထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်သည့်တရားစီရင်ရေးစနစ်တစ်ခုအဖြစ်သို့ စဉ်ဆက်မပြတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်ပြီး ထိုစွမ်းဆောင်ရည်ဖြင့် တရားရုံးများသည် အများပြည်သူ၏ယုံကြည်မှုကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည် (Sannerholm, 2007)။ ပဋိပက္ခလွန်နိုင်ငံများ၏ ဖြစ်စဉ်လေ့လာမှုများသည် ပဋိပက္ခများပြီးဆုံးချိန် နိုင်ငံပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် တရားမျှတမှုနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုများရယူခြင်း၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ အချက်အချာကျသော အခန်းကဏ္ဍကို မီးမောင်းထိုး ပြသလျက်ရှိသည် (Dallara, C., 2010)။

လူသားတို့၏ အခြေခံအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်သော ထိရောက်မှုရှိသည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွက် ပြုလုပ်သည့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တူရကီနိုင်ငံတွင် ထိရောက်၍ အကျိုးရှိသောတရားရေးစနစ်၊ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုများကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ရန်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု အားကောင်းမှု ဖန်တီးရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယခင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှရည်မှန်း

of the judiciary tied to the colonial past in Kenya. The Judiciary Service Commission (JSC) was established in the early 1960s, with a mandate for reform. Significant reforms began in 2010 with the adoption of the 2010 Constitution, which aimed to create an independent judiciary and enhance accountability and transparency. A series of reforms were implemented focusing on various aspects such as accountability, reducing corruption, public trust, judicial appointments, and technological innovations. However, the success of these reform efforts were initially hampered because the operations of the JSC were under the influence of the executive and ruling party.

According to Sannerholm (2007), reforms aimed at establishing an independent judiciary are critical in building a functional democratic society in a post-conflict state. A transparent and accountable process of reform can strengthen public trust in the judiciary and promote a sense of ownership (United Nations Development Programme [UNDP], 2004). Individuals should have equal access to justice, regardless of their origin, social status, or financial situation (UNDP, 2004). To effectively reform judicial systems in post-conflict situations, states a comprehensive approach is required that includes training and legal education, improved appointment and promotion processes, better disciplining mechanisms, transparency in procedures and decision-

ချက်အချို့ကို ရရှိခဲ့သော်လည်း တူရကီနိုင်ငံ၏ တရားရေးစနစ် အောင်မြင်မှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့အပေါ် ထပ်မံ၍ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းများ လိုအပ်နေသေးသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည် (International Commission of Jurists [ICJ], 2019)။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အခြားသုတေသနတွင် ပဋိပက္ခလွန်အခြေအနေများ၌ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ ရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် အောင်မြင်မှုအား ကြန့်ကြာဟန့်တားနေသော စိန်ခေါ်မှုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထားသည် (Samuels, K., 2006)။ ကင်ညာနိုင်ငံမှ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် ဥပမာကောင်းဖြစ်သည်။ Gainer, M. (2015) သည် ကင်ညာနိုင်ငံ၏ အတိတ်ကိုလိုနီခေတ်နှင့် ဆက်နွှယ်နေသော တရားစီရင်ရေး၏ ရှုပ်ထွေးသောသမိုင်းကို ရှင်းပြခဲ့သည်။ တရားစီရင်ရေးဝန်ဆောင်မှုကော်မရှင် (JSC)သည် ၁၉၆၀ အစောပိုင်းနှစ်များတွင် တည်ထောင်ခဲ့သော်လည်း အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် အနိုင်ရပါတီမှ အစပိုင်းတွင် စိုးမိုးချယ်လှယ်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေးနှင့် တာဝန်ခံမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ကို တိုးမြှင့်သည့် သိသာထင်ရှားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ၂၀၁၀ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကျင့်သုံးမှုနှင့်အတူ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ခဲ့သည်။ အမျိုးမျိုးသော အခန်းကဏ္ဍများဖြစ်သည့် တာဝန်ယူမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုလျှော့ချခြင်း၊ ပြည်သူ့လူထုနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်း၊ တရားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော ရာထူးများခန့်အပ်ခြင်းနှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများကို အလေးထား အာရုံစိုက်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများစွာကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

Sannerholm (2007) အရ ပဋိပက္ခလွန်တိုင်းပြည်များ ကောင်းမွန်သော ဒီမိုကရက်တစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တည်ဆောက်ရာတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် အရေးပါပေသည်။ ဤပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် တရားစီရင်ရေးအပေါ် ယုံကြည်မှုများ ခိုင်မာလာနိုင်ပြီး ပါဝင်ပိုင်ဆိုင်မှု အငွေ့အသက် (sense of ownership)ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည် (United Nations Development Programme [UNDP], 2004)။ လူတိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏ဌာနေမွေးဖွားရာ၊ လူမှုအဆင့်အတန်း သို့မဟုတ် ငွေကြေးဆိုင်ရာအခြေအနေများကို မရေးရှုဘဲ တရားမျှတမှုကို မျှတ

making, and civil society participation (Center for International Legal Cooperation [CILC], 2006). While examples of post-conflict can be informative, reform must also be specific to the context in which the need arises. It should seek to address the unique problems of the country.

စွာ လက်လှမ်းမီပိုင်ခွင့်ရှိသင့်သည် (UNDP, 2004)။ ဤပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် အစိုးရများက တရားစီရင်ရေးသည် လူပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးအတွက် လွတ်လပ်စေရန်၊ ထိရောက်မှုရှိစေပြီး လက်လှမ်းမီစေရန် သေချာအောင် ကူညီနိုင်သည် (World Bank [WB], 2006)။ ပဋိပက္ခလွန်အခြေအနေများတွင် တရားရေးစနစ်များ ထိရောက်မှုရှိစွာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်ရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရမှ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းနှင့် ဥပဒေပညာရေး၊ ပိုမိုတိုးတက်သောထူးခန့်အပ်ခြင်းနှင့် ရာထူးတိုးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော စည်းကမ်းကြပ်မတ်ရေး လုပ်ငန်းယန္တရားများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းပါဝင်မှုများ စသည့် ကျယ်ပြန့်သောမဟာဗျူဟာနှင့် ပြီးပြည့်စုံသော ချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုလိုအပ်သည် (Center for International Legal Cooperation [CILC], 2006)။ တိုင်းပြည်များတွင် မတူညီသော အကြောင်းတရားများရှိသည့်အတွက် တရားစီရင်ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ ပြဿနာများကိုသာ ဖြေရှင်းသင့်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်မှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ ပြစ်ဒဏ်ကင်းလွတ်ခွင့် ကိစ္စရပ်များအပေါ် မှန်ကန်သောချဉ်းကပ်မှုနှင့် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးပျက်ကပ်ဆိုင်ရာများမှ လွတ်မြောက်ရန် အခြေအနေတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အရေးကြီးပေသည်။ ထိရောက်စွာဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမျိုးဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။

C. Research Objective and Research Questions

The primary objectives of this research are to examine thoroughly the current state of the judicial sector in Myanmar's political landscape, to suggest a possible way to strengthen the justice system both during and after the conflict, and propose elements to be included in a comprehensive framework for judicial reform as Myanmar emerges from the period of conflict. This framework will prioritize judicial independence, the protection of basic human rights, promotion of transitional justice, and foster hope in a nation grappling with fragmentation and despair. To accomplish this goal, the following key questions must be answered:

1. What are the primary factors that undermined judicial independence after the coup, and during the current period of conflict?
2. How can the courts established during the conflict be administered to function properly and independently?
3. How can judicial independence be best achieved through reform in a post-conflict Myanmar?

၈။ သုတေသနရည်မှန်းချက်နှင့် သုတေသနမေးခွန်းများ

ဤသုတေသန၏ အဓိကရည်မှန်းချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမြင်ကွင်းရှိ လက်ရှိ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍကို သေချာဆန်းစစ်နိုင်ရန်၊ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တရားဥပဒေစနစ် ခိုင်မာစေရန် ဖြစ်နိုင်သော နည်းလမ်းတစ်ခုကို အကြံပြုရန်နှင့် ပဋိပက္ခလွန်ကာလ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ပြီးပြည့်စုံသော မူဘောင်တစ်ခုတွင်လိုအပ်ချက်များ အဆိုပြုနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းမူဘောင်သည် တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို ဦးစားပေးရန်၊ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်၊ အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာတရားမျှတမှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် တစ်စစီကွဲ၍ မျှော်လင့်ချက်ပျက်သုဉ်းနေသော ပြဿနာများဖြင့် နှပန်းလုံးနေရသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် မျှော်လင့်ချက်များ အားပေးမြှင့်တင်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤသုတေသနရည်မှန်းချက်များကို ပြည့်ဝစေရန် အောက်ဖော်ပြပါ အဓိကမေးခွန်းများကို ဖြေဆိုရန်လိုအပ်ပါသည်-

- ၁။ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံရေး အကြောင်းအရာများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို လျော့ပါးထိခိုက်စေသည့် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများမှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ထူထောင်သော တရားရုံးများအနေဖြင့် ကောင်းမွန်စွာနှင့် လွတ်လပ်စွာလည်ပတ်နိုင်ရန် မည်သို့ စီမံကွပ်ကဲနိုင်သနည်း။
- ၃။ ပဋိပက္ခလွန်မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှတစ်ဆင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို မည်သို့အောင်မြင်နိုင်သနည်း။

D. Research Approach

The research undertaken by the authors used qualitative methods to examine existing international and domestic laws, academic literature, and NGO reports on judicial independence, especially in the context of Myanmar before and after the coup. Primary data was collected through Key Informant Interviews (KII) with 13 participants, including one law professor, one lecturer, two law students, three lawyers, two CDM prosecutors, two CDM judges, and one Chief Judge from the newly established courts in the Ethnic State.

Academics and law students were selected to provide insights into the current state of legal education for potential contribution to judicial reform. CDM prosecutors and judges were included because of their knowledge and experience in the judicial sector before the coup, as well as their involvement in the legal services program created under the NUG-MOJ. A chief justice from the ERO-controlled territories was selected as a sample for the newly established courts in a similar context.

For the analysis of the judicial systems established by the EROs prior to the coup, relevant documents and literature were utilized instead of personal interviews. Due to limited internet access and the ongoing conflict between SAC forces and the EROs,

ဃ။ သုတေသန ချဉ်းကပ်မှုပုံစံ

သုတေသနသည် လက်ရှိတည်ဆဲ နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း ဥပဒေများ၊ ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာစာပေများနှင့် အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အာဏာမသိမ်းမီနှင့် သိမ်းပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအခြေအနေအပေါ် NGO အစီရင်ခံစာများကို ဆန်းစစ်နိုင်ရန် အရည်အသွေးအခြေပြုနည်းလမ်းကို အသုံးပြုထားပါသည်။ အခြေခံအချက်အလက်များကို အဓိကတောင်းအချက်အလက်ပေးသူဖြင့် မေးမြန်းခြင်းနည်းလမ်း (Key Informant Interviews [KII]) ဖြင့် ဥပဒေဝါမောက္ခ တစ်ဦး၊ သင်ကြားပြသသူ တစ်ဦး၊ ဥပဒေကျောင်းသူကျောင်းသား နှစ်ဦး၊ ရှေ့နေ သုံးဦး၊ CDM ပြုလုပ်ထားသော အစိုးရရှေ့နေ နှစ်ဦး၊ CDM ပြုလုပ်ထားသော တရားသူကြီး နှစ်ဦးနှင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်ရှိ မကြာသေးခင်က ထူထောင်ထားသော တရားရုံးမှ တရားသူကြီးချုပ် တစ်ဦးအပါအဝင် ဖြေဆိုသူ (၁၃) ဦးဆီမှ ကောက်ခံထားသည်။

ပညာရှင်များနှင့် ဥပဒေများ ကျောင်းသူကျောင်းသားများအား တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ဥပဒေပညာရပ်၏ ဖြစ်နိုင်သောအထောက်အပံ့များနှင့်ပတ်သက်သည့် အတွေးအမြင်များ ပံ့ပိုးနိုင်ရန်အတွက် ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ CDM ပြုလုပ်ထားသော အစိုးရရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများသည် အာဏာမသိမ်းခင်က တရားရေးနယ်ပယ်တွင် ၎င်းတို့၏ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများကြောင့်အပြင် NUG-MOJ လက်အောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသော ဥပဒေဝန်ဆောင်မှု အစီအစဉ်များတွင် ၎င်းတို့ပါဝင်မှုကြောင့် ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ERO ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေမှ တရားသူကြီးချုပ်မှာ လက်တလောထူထောင်ထားသော တရားရုံးများအကြောင်းကို ဆင်တူမှုရှိသော အကြောင်းအရာအနေဖြင့် နမူနာ ရွေးချယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ ERO များမှ တည်ထောင်ထားသော တရားရေးစနစ်ကိုလေ့လာရန်အလို့ငှာ တစ်ဦးချင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းထက် သက်ဆိုင်ရာစာရွက်စာတမ်းနှင့် စာပေများကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ အင်တာနက်လက်လှမ်းမီရန် အကန့်အသတ်ရှိ

data collection in Kachin, Karen, North Shan State, and Chin and Rakhine was not conducted. Instead, the research relied on published statements from respected ERO members, and relevant journal articles to analyze the situation of the judicial systems in those areas.

Purposive sampling was applied to identify key informants with substantial knowledge of the Myanmar judicial sector. In situations where direct access to these informants was restricted, snowball sampling was employed through the research team's networks. The research included data from five males and eight females to ensure gender balance.

Given that the research was conducted in a context of conflict and violence, involving institutions affiliated with EROs and parallel government bodies, there were significant risks for researchers and participants, particularly concerning the possibility of arrest by SAC authorities. Therefore, identifying research team members and participants was crucial. These circumstances justified the use of purposive and snowball sampling methods.

The research adhered to the "do no harm" principle for all participants, researchers, and stakeholders involved. Interviews were conducted via Zoom meetings and email for the safety of both researcher and interviewees. Interview schedules were

ခြင်းနှင့် စစ်ကောင်စီတပ်များနှင့် ERO များအကြား ဖြစ်ပွားနေသော တိုက်ပွဲများကြောင့် ကချင်၊ ကရင်၊ ရှမ်းမြောက်ပိုင်း၊ ချင်းနှင့် ရခိုင်တွင် အချက်အလက်စုစည်းမှုများမပြုလုပ်နိုင်ပေ။ ယင်းအစား ဤသုတေသနတွင် သက်ဆိုင်ရာ ERO အဖွဲ့ဝင်များမှ ထုတ်ပြန်ထားသော သဘောထားများနှင့် သက်ဆိုင်ရာသတင်းဆောင်းပါးများကို အားကိုးအားထားပြု၍ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏အခြေအနေကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတရားရေးစနစ်အကြောင်း အထူးအသိပညာရှိသူများကို ရှာဖွေရန် purposive sampling ကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဖြေဆိုသူများထံ တိုက်ရိုက်လက်လှမ်းမီနိုင်ရန် အကန့်အသတ်ရှိသော အခြေအနေများတွင် သုတေသနအဖွဲ့သည် snowball sampling ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ သုတေသနအချက်အလက်များတွင် ဂျန်ဒီစုံလင်ကွဲပြားမှုရှိစေရန်အတွက် ကျား ငါးဦးနှင့် မ ရှစ်ဦး ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

ဤသုတေသနကို ပဋိပက္ခနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများ ပြင်းထန်သော အခြေအနေအတွင်း၌ ERO များနှင့် ဆက်စပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ စင်ပြိုင်အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သဖြင့် သုတေသီများနှင့် ပါဝင်သူများအတွက် အန္တရာယ်များပြီး အထူးသဖြင့် စစ်ကောင်စီအာဏာပိုင်များ၏ ဖမ်းဆီးခံရနိုင်ခြေသည် အဓိကစိုးရိမ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် သုတေသီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများ ရှာဖွေရသည်မှာ အတိမ်းအစောင်းမခံသော ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေအနေများကြောင့် purposive နှင့် snowball sampling နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရန် လျော်ကန်သင့်မြတ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

သုတေသနသည် ဖြေဆိုသူများ၊ သုတေသီများနှင့် သက်ဆိုင်ပါဝင်သူများ အားလုံးအတွက် "ထိခိုက်မှုမဖြစ်စေရ"မှုကို လိုက်နာကျင့်သုံးပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူနှင့် တွေ့ဆုံဖြေကြားသူ နှစ်ဦးလုံး၏ လုံခြုံရေးအတွက် Zoom meeting နှင့် အီးမေးလ်မှတစ်ဆင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုအချိန်များကို လိုအပ်သောအချက်အလက်များ စုံလင်စွာကောက်ယူမှုပြုလုပ်နိုင်စေရန် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်နိုင်စွာနှင့် လုံခြုံစွာစဉ်းစားခဲ့ပါသည်။ သုတေသီအဖွဲ့သည် သုတေသနကျင့်

developed flexibly and safely to ensure the thorough collection of necessary data. The research team strictly followed ethical guidelines and stored the collected data securely, observing research ethics training standards. Participants' names and identities were kept confidential and not be shared with any third parties. All research data was stored in the 'cloud', accessible only via a link provided to intended participants. The collected data was manually coded and analyzed using interpretative and thematic analysis methods.

ဝတ်များ လေ့ကျင့်ရေးစံမူဘောင်များကို လေ့လာရေးရှု၍ ကျင့်ဝတ်လမ်းညွှန်မှုများကို တိကျတင်းကြပ်စွာလိုက်နာခဲ့ပြီး ရရှိလာသော အချက်အလက်များကို လုံခြုံစွာသိမ်းဆည်းခဲ့ပါသည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ၏ နာမည်နှင့် ပီသသလက္ခဏာများကို လျှို့ဝှက်စွာသိမ်းဆည်းထားပြီး မည်သည့် ဘေးလူကိုမှ မျှဝေခြင်း ပြုမည်မဟုတ်ပေ။ သုတေသနဆိုင်ရာအချက်အလက်များအား လုံးကို cloud တွင်သာ သိမ်းဆည်းထားမည်ဖြစ်ပြီး ရည်ရွယ်ထားသော ပါဝင်သက်ဆိုင်သူများကိုသာ ပေးထားသော လင့်ခ် (link) ဖြင့်သာ ဝင်ရောက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ စုဆောင်းထားသော ဒေတာအချက်အလက်များကို ကိုယ်တိုင်လက်ဖြင့် ကုဒ်သတ်မှတ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ဖော်ခြင်းနည်းလမ်းနှင့် အဓိကအကြောင်းအရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုနည်းများဖြင့် ချင့်ချိန်သုံးသပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

Challenges of Myanmar Judiciary System after the Coup

အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ စိန်ခေါ်ချက်များ

A. Challenges of Judicial Administration

Following the military coup in 2021, Myanmar's judicial system bore no resemblance to that which existed prior, being a system of civilian courts, court martials, and the constitutional tribunal outlined in the 2008 Constitution.² The currently existing judicial system comprises three types of courts that do not interact with one another:

က။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု၏ စိန်ခေါ်ချက်များ

စစ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ကာကွယ်ရေးအသစ်သည် ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်ခင်စနစ်နှင့် တူညီမှုမရှိတော့ပေ - မြန်မာတရားရေးစနစ်တွင် အရပ်သားတရားရုံး၊ စစ်ခုံရုံးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံးတို့ပါဝင်ကြောင်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။^၂ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ပုံစံအသစ်တွင် အုပ်စုသုံးမျိုးခွဲခြားနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အချင်းချင်းကြားတွင် ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုမရှိပေ -

2 Before the 2021 military coup, Myanmar courts formed under the constitutions were civilian courts, courts-martial and constitutional tribunals. Civilian Courts established under the 2010 Judiciary law include the Supreme Court of the Union, 14 State and Region High Courts, 67 District Courts and Courts of Self-Administered Divisions and Zones; and 324 Township Courts the other Courts constituted by law. The courts-martial was set up according to the 1959 Defence Service Act. They adjudicate cases involving military personnel. The Constitution provides that the Defence Services have the right to independently administer and adjudicate all affairs of the armed forces. The Constitutional Tribunal is empowered to interpret the provisions of the Constitution, to scrutinize whether laws or measures taken by executive authorities conforming to the Constitution, and to resolve disputes between the numerous federal sub-entities. The Constitution does not allow individuals (citizens) the right to submit the matters for interpretation or any issues relating to or arising from the constitution to the tribunal. Instead, the tribunal law states a list of the officials (persons) and organizations that have the right to submit matters for interpretation, either directly or subject to further caveats.

၂ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်ခင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာတရားရုံးဖွဲ့စည်းပုံများမှာ အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာတရားရုံး၊ စစ်ခုံရုံးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံးတို့ဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများသည် ၂၀၁၀ တရားစီရင်ရေးဥပဒေအရ ထူထောင်ခဲ့ပြီး ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးတရားလွှတ်တော်များ ၁၄ ခု၊ ခရိုင်တရားရုံးများနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်းများနှင့် ဒေသများရှိ တရားရုံးများ ၆၇ ခုနှင့် မြို့နယ်တရားရုံး ၃၂၄ ခုနှင့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အခြားတရားရုံးများ ပါဝင်သည်။ စစ်ခုံရုံးကို ၁၉၅၉ တပ်မတော်အက်ဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အမှုထမ်းများနှင့်ပတ်သက်သော အမှုများကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တပ်မတော်အနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များအားလုံး၏ ကိစ္စရေးရာအဝဝကို လွှတ်လပ်စွာစီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်နှင့် စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေခုံရုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပိုင်ခွင့်ပေးအပ်ထားပြီး အုပ်ချုပ်သူအာဏာပိုင်များမှ ချမှတ်ထားသော ဥပဒေများနှင့် ဆောင်ရွက်စီမံချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိ စိစစ်ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် မြောက်မြားစွာသော ဖက်ဒရယ်စနစ်အောက်ရှိ အဖွဲ့ဝင်များကြား အငြင်းပွားမှုများကို မြေရှင်းရန်ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံသည် လူပုဂ္ဂိုလ်(နိုင်ငံသားများ)များကို အမှတ်စွဲရပ်များအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်မြေရှင်းခိုင်းရန် သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ပတ်သက်သည့် သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော မည်သည့်ပြဿနာကိုမျှ ခုံရုံးသို့ တင်သွင်းခွင့်မပြုထားပေ။ ထို့အစား ခုံရုံးဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန်အတွက် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ ထပ်ဆောင်းသတ်မှတ်ချက်များအောက်တွင်ဖြစ်စေ၊ အမှတ်စွဲရပ်များကို တင်သွင်းခွင့်ရှိသည့် အရာရှိ (ပုဂ္ဂိုလ်) များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများစာရင်းကို ပြဆိုထားသည်။

- The courts controlled by the military or State Administrative Council (SAC), which were previously State courts.
- The courts administered by the Ministry of Justice (MOJ) of the National Unity Government (NUG) which was formed as an exiled government after the military coup.
- The courts established by the ethnic revolutionary organisations (EROs) in their controlled areas.

The SAC-controlled court continues to apply existing and newly issued laws amended by the SAC. The 2008 constitution and the judiciary law do not grant the judiciary the rights and power to perform its functions independently (Su Wai Mon & Karim, 2021). The inferior courts were supervised by the Supreme Court and the power vested in the judicial branch is still influenced by the executive branch (Crouch, M., 2018). Although the 2008 Constitution guarantees independence of the judiciary, in reality, the military dominates all the branches of government. Thus, political and military influence over judges remains a major impediment to lawyers' ability to practice effectively (ICJ, 2022) when the government or military is a party and for the

- ယခင်နိုင်ငံတော်တရားရုံးများဖြစ်ခဲ့သည့် ယခု စစ်တပ် (သို့) စစ်ကောင်စီ - SAC ထိန်းချုပ်ထားသော တရားရုံးများ၊
- စစ်အာဏာသိမ်းမှုအပြီး နိုင်ငံပြင်ပ အစိုးရဖြစ်သည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ၏ တရားရေးဝန်ကြီးဌာန (MOJ) မှ စီမံအုပ်ချုပ်သော တရားရုံးများ၊
- တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ (EROs) များမှ ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများတွင် တည်ထောင်ထားသော တရားရုံးများဖြစ်သည်။

စစ်ကောင်စီထိန်းချုပ်ထားသော တရားရုံးသည် တည်ဆဲ၊ အသစ် ပြဋ္ဌာန်းနှင့် ၎င်းတို့ပြင်ဆင်ထားသော ဥပဒေများကို ဆက်လက် ကျင့်သုံးသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တရားစီရင်ရေး ဥပဒေတို့တွင် တရားရေးအား ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လွတ်လပ်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အခွင့်အရေးနှင့်အာဏာ မပေး ထားချေ (Su Wai Mon & Karim, 2021)။ လက်အောက်ခံ တရားရုံးများကို ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ ကြီးမှူး ကြပ်မတ်ပြီး တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်သို့ ပေးအပ်ထားသော အာဏာကို အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်မှ စိုးမိုးခြယ်လှယ်လျက်ရှိသည် (Crouch, M., 2018)။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှ တရား စီရင်ရေး၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို အာမခံထားသော်လည်း လက်တွေ့ တွင်မူ စစ်တပ်မှ မဏ္ဍိုင်ကြီးများအားလုံးကို လွှမ်းမိုးကြီးစိုးထား လေသည်။ ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးများအပေါ် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ် ရေးဆိုင်ရာလွှမ်းမိုးမှုသည် ရှေ့နေများ၏ ထိရောက်မှုရှိစွာ လက် တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်းကို ကြီးစွာဟန့်တားခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိနေ သည် (ICJ, 2022)။ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာမှုနှင့် အမှု၏ သဘော သဘာဝအပေါ်မူတည်သော်လည်း တရားသူကြီးများသည် အထူး သဖြင့် အရပ်တွင်းနှင့် ဒေသတွင်း အာဏာပိုင်များအစရှိသော အစိုးရနှင့် စစ်တပ်အရာရှိများထံမှလာသော အမိန့်အပေါ်တွင်သာ မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်အမိန့်များချမှတ်စေသည်။ တရားသူကြီး

courts to render independent and impartial decisions. Despite improvements, and depending on the nature of the case, judges render decisions based on orders coming from government and military officials, in particular local and regional authorities. (Personal Communication via signal with CDM Judge on August 24, 2024). Thus, in the judicial sector, the courts remain militarized, captured, and loyal to and fearful of the military.

The NUG's court and EROs' courts exercise parallel judicial power in their controlled areas. Additionally, new EROs' courts have been established, such as in Chin and Karenni State (also known as Kayah State), to provide judicial services to the people in their controlled areas. The NUG's courts apply the laws that were in place before the military coup. The MOJ of the NUG formed the Interim Judicial Affairs Department (IJAD), Prosecution Department (PD), and Department of Correction (DC) for the interim period (NUG, 2024)³. There are 25 courts and 24 law offices in Sagaing Division, 1 court and 2 law offices in Magway Division, and 18 prisons formed under the MOJ from 2022 (NUG, 2024). In addition to the existing EROs' courts such as Kachin, Karen, Mon and Rakhine before the coup and applying their laws and adjudicating the cases in their controlled areas (Ong, A., 2021), Chin established its judicial systems

တစ်ဦးအနေဖြင့် အဓိကစိန်ခေါ်ချက်တစ်ခုမှာ အုပ်ချုပ်ရေးမှ တရားစီရင်ရေးကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းဖြစ်ပါသည် (၂၄၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် CDM တရားသူကြီးနှင့် Signal မှ တစ်ဦးချင်းဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု)။ ထို့ကြောင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍရှိ တရားရုံးများသည် စစ်ပုံသွင်း ပိတ်မိနေကာ စစ်တပ်ဩဇာခံ ဖြစ်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ NUG ၏ တရားရုံးနှင့် ERO များ၏ တရားရုံးများသည် ၎င်းတို့ ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေများတွင် စင်ပြိုင်တရားစီရင်ရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးသည်။ ထို့အပြင် ချင်း၊ (ကယားပြည်နယ်တုလည်းသိရှိကြသော) ကရင်နီပြည်နယ်ရှိ ERO များ ထိန်းချုပ်ထားသော ဒေသများတွင် ပြည်သူလူထုအား တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် တရားရုံးအသစ်များလည်း ထူထောင်လာကြပါသည်။

NUG တရားရုံးများတွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်ခင်က တည်ဆဲဥပဒေများကို ကျင့်သုံးသည်။ NUG ၏ MOJ သည် ကြားကာလ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာဦးစီးဌာန (IJAD)၊ တရားစွဲနှင့် အမှုလိုက်ဦးစီးဌာန (PD)၊ အကျဉ်းဦးစီးဌာန (DC) တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှ စတင်ကာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် တရားရုံး ၂၅ ရုံးနှင့် ဥပဒေရုံး ၂၄ ရုံး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတွင် တရားရုံး ၁ ရုံးနှင့် ဥပဒေရုံး ၂ ရုံးနှင့် MOJ လက်အောက်ခံ အကျဉ်းထောင် ၁၈ ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည် (NUG, 2024)။^၃ စစ်အာဏာမသိမ်းမီ ကချင်၊ ကရင်၊ မွန်နှင့် ရခိုင်တို့ ထိန်းချုပ်ထားသောဒေသများရှိ ရှိရင်းစွဲ EAO များ၏ တရားရုံးများတွင် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေများကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အမှုစစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ကြသည့်အပြင် (Ong, A., 2021) ချင်းတို့သည် ၂၀၂၁ အာဏာသိမ်းမှုနှင့်အတူ နွေဦးတော်လှန်ရေးအရ လိုအပ်လာသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ တရားရေးစနစ်များကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ ထိုနည်းတူစွာ ကရင်နီပြည်နယ်တွင်လည်း တော်လှန်ရေးတပ်များမှ ကြားကာလစီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (KIEC) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ KIEC သည် ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေဒေသရှိ ပြည်သူလူထုများကို တရားရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုပေးရန် ကြားကာလတရားစီရင်ရေးစနစ်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။

3 The Report submitted to the Second People's Conference from the Ministry of Justice, National Unity Government, 5 April, 2024

၃ အစီရင်ခံစာသည် ၅ ဧပြီ၊ ၂၀၂၄ တွင် တရားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရမှ ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ပြည်သူ့ညီလာခံသို့ တင်သွင်းခဲ့သည်။

after the 2021 military coup along with the needs of the Spring Revolution. Similarly, in Karenni State, the Interim Executive Council (KIEC) was formed by the revolutionary forces. The KIEC set up the interim judicial system to provide judicial services to the people in their controlled area.

The NUCC Federal Charter acknowledges the legitimacy of the justice systems operated by existing EROs within the territories of the Federal Union (NUCC, 2021)⁴. However, practices relating to fair trial rights, including legal procedures and judicial methods, vary significantly among these territories. In north Shan State, the Kokang’s justice department imposed public death sentences and other harsh punishment on criminals after the 1027 operation for the first time in April 2024 (Video shows rebel group sentencing, 2024) and for a second time in December 2024 (though sources of information relating to the power and functioning of its justice department and its applicable criminal law were hard to find (Kokang army executes, 2024)). This news shocked the international community and the European Union issued a statement that expressed its strong opposition to the MNDAA’s executions on April 24 2024.

NUCC ဖက်ဒရယ်ပဋိညာဉ်တွင် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအတွင်း ရှိ နယ်မြေများတွင်ရှိနေသော တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့ များမှ လုပ်ဆောင်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များ၏ တရားဝင်မှု ကို အသိအမှတ်ပြုသည် (NUCC, 2021)။^၄ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ကာမူ ဥပဒေစနစ်နှင့် တရားစီရင်ရေး နည်းလမ်းများပါဝင်သော မျှတသည့် တရားခွင့်အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်သည့် ကျင့် သုံးမှုများသည် နယ်မြေပိုင်နက်များအလိုက် သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားနိုင်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်ခြောက်ပိုင်းတွင် ကိုးကန့်တရား ရေးဌာနသည် ဧပြီ ၂၀၂၄၊ ၁၀၂၇ စစ်ဆင်ရေးအပြီးတွင် ပထမ ဆုံးအကြိမ်အဖြစ် အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် ရာဇဝတ်သား များကို သေဒဏ်နှင့် အခြား ကြီးလေးသောပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ခဲ့ သည် (သူပုန်အုပ်စုအား ပြစ်ဒဏ်ပေးသည့် ဗီဒီယို၊ ၂၀၂၄)နှင့် ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၄ တွင် ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ် တရားရေးဌာန၏ အာဏာနှင့်ဆက်စပ်သော သတင်းအချက်အလက်အရင်းအမြစ် များမှတစ်ဆင့် တွေ့ရှိခဲ့ပြီး ၎င်း၏ ကျင့်သုံးနေသော ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် ရှာဖွေရခက်ခဲသည် (ကိုးကန့်စစ်တပ် ကွပ်မျက်မှု၊ ၂၀၂၄)။ ဤသတင်းသည် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကို အထိတ် တလန့်ဖြစ်စေခဲ့ပြီး ဥပဒေပုဒ်မမရှိသည့် MNDAA ၏ ကွပ်မျက်မှု အပေါ် ၎င်းတို့၏ ခိုင်မာသောဆန့်ကျင်မှုကို ဧပြီ ၂၄၊ ၂၀၂၄ တွင် သဘောထားထုတ်ပြန်ချက် ထုတ်ခဲ့သည်။

4 Federal Democracy Charter Part 2, Article 46, Interim Constitutional Arrangements, National Unity Consultative Council, 2021.

၄ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် အပိုင်း ၂၊ ပုဒ်မ ၄၆၊ ကြားကလွဲစည်းရုံးအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအမံများ၊ အမျိုးသားညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ၊ ၂၀၂၁

'A good example for various judiciary systems in ERO territories is that, Karenni State has prosecutors within its judicial framework, while Kayin State does not appoint prosecutors at all' (personal communication via signal with CDM Prosecutor 2 on August 15, 2024). In Mon State, there is a diverse array of judicial systems in place, with the military judicial system still functioning in all ten townships. The Karen National Union (KNU) maintains a judicial system that governs Mon State, while the New Mon State Party (NMS) operates its own judicial system in certain townships where it holds authority, exercising its own laws in matters such as criminal cases, civil cases, criminal procedures, and other special laws⁵. Under the guidelines of the NUCC Federal Democracy Charter, the Mon State Interim Legislative Committee of the Mon State Federal Council (MSFC) is responsible for enacting interim laws for the Mon State. Additionally, the Mon State Interim Judicial Arrangement was established to safeguard justice, uphold the rule of law, and address unlawful acts in the region. To facilitate these efforts, a justice committee was formed, comprising six departments: the Justice Committee Office, the Mon State Rule of Law and Transitional Justice Department, the

"EROနယ်မြေများရှိ အမျိုးမျိုးသော တရားစီရင်ရေးစနစ်များတွင် ကောင်းသောသာမတမှာ ကရင်နီပြည်နယ်ရှိ ၎င်းတို့၏တရားစီရင်ရေးမှုဘောင်တွင် အစိုးရရှေ့နေများရှိပြီး ကရင်ပြည်နယ်တွင်မူ အစိုးရရှေ့နေများ လုံးဝမခန့်အပ်ခြင်းဖြစ်သည်" (၁၅၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် CDM အစိုးရရှေ့နေ ၂ နှင့် Signal မှ တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု။ မွန်ပြည်နယ်တွင် မတူကွဲပြားသော တရားစီရင်ရေးစနစ်များရှိပြီး စစ်တပ်တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် မြို့နယ် ၁၀ ခုလုံးတွင် လုပ်ငန်းလည်ပတ်လျက်ရှိသည်။ မွန်ပြည်နယ်တွင် ပါဝင်သော မြို့နယ်(၁၀)ခုတွင် မတူကွဲပြားသော တရားစီရင်ရေးစနစ်များကျင့်သုံးနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ စတုရန်းကျယ်ပမာဏ သောမြို့များနှင့် ကျေးရွာများတွင် စစ်တပ်တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေသည်။ မွန်ပြည်နယ်တို့ ထိန်းချုပ်ထားသော ကျေးရွာများတွင် မွန်တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့်အညီ ရာဇဝတ်မှုများ၊ တရားမမှုများကို မွန်ပြည်နယ်တို့က ပြန်ဌာနထားသော ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ စီရင်ဆုံးဖြတ်လျက်ရှိသည်။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ထိန်းချုပ်ထားသော ကျေးရွာများတွင် ကရင်တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။^၅ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) သည် မွန်ပြည်နယ်အတွင်း အုပ်ချုပ်မှုဆောင်ရွက်သော တရားရေးစနစ်တစ်ရပ်ကို ထိန်းသိမ်းထားပြီး၊ မွန်ပြည်နယ်တို့ (NMS) သည် ၎င်းတို့အာဏာကျင့်သုံးသည့် မြို့နယ်အချို့ ရာဇဝတ်မှုများ၊ တရားမမှုများ၊ ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အခြားသောအထူးဥပဒေများကို ၎င်းတို့၏ဥပဒေများဖြင့် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။ NUCC ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီဝင်ညွှန်၏ လမ်းညွှန်ချက်များအရ မွန်ပြည်နယ်၏ မွန်ပြည်နယ်ကြားကာလဥပဒေပြုရေးကော်မတီ (MSFC) သည် မွန်ပြည်နယ်၏ ကြားကာလဥပဒေများ ထုတ်ပြန်ရာတွင် တာဝန်ရှိသည်။ ထို့အပြင် မွန်ပြည်နယ်ကြားကာလတရားစီရင်ရေးအစီအမံသည် ဒေသတွင်း တရားဥပဒေအကာအကွယ်ပေးရန်၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် မတရားသောလုပ်ရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အထောက်အကူပြုရန် တရားဥပဒေကော်မတီကို ဦးစီးဌာနချုပ်အဖြစ်သည့် တရားဥပဒေကော်မတီရုံး၊ မွန်ပြည်နယ်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် အသွင်ကူး

5 Judicial Law, Department of Administration, New Mon State Party.

၅ တရားစီရင်ရေးဥပဒေ၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ မွန်ပြည်နယ်တို့

Interim Judicial Affairs Department, the Prosecution Department, the Indigenous Customary Law Department, and the Legislative Vetting and Advising Department⁶.

The current judicial situation in Myanmar reflects a complex and fragmented system heavily influenced by political actors and the military, making access to justice a significant challenge. The existence of the parallel judicial system raises questions about legitimacy, effectiveness, the protection of fundamental rights within the territories, and the ability of the judiciary to perform its functions independently.

ပြောင်းမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုဦးစီးဌာန၊ ကြားကာလတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဦးစီးဌာန၊ တရားစွဲနှင့် အမှုလိုက်ဦးစီးဌာန၊ ဌာနေခေလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေဦးစီးဌာနနှင့် ဥပဒေပြုဆိုင်ရာစိစစ်ရေးနှင့် အကြံပေးမှုဦးစီးဌာန တို့အား ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။^၆

ထို့ကြောင့် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးအခင်းအကျင်းသည် နိုင်ငံရေးဇာတ်ဆောင်များနှင့် စစ်တပ်မှ ကြီးစွာစိုးမိုးခြယ်လှယ်မှုတို့ကြောင့် ရှုပ်ထွေး၍ အစိတ်အစိတ်အပိုင်းပိုင်းဖြစ်နေသော စနစ်တစ်ခုကို ထင်ဟပ်ပြီး များစွာသော ပြည်သူလူထုအတွက် တရားဥပဒေကို လက်လှမ်းမီရန် အထူးစိန်ခေါ်မှုတရပ်ဖြစ်နေပေသည်။ စင်ပြိုင်တရားစီရင်ရေးစနစ် တည်ရှိခြင်းသည် လက်တွေ့လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း တရားဝင်မှု၊ ထိရောက်မှု၊ ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်များကို လွတ်လပ်စွာထမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် နယ်မြေအတွင်း အခြေခံအခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးမှုတို့အပေါ်တွင် မေးခွန်ထုတ်ကြသည်။

6 Article 6(b) Mon State Interim Judicial Arrangement, the Constitution of the Mon State Federal Council (MSFC).

၆ ပုဒ်မ ၆(ခ) မွန်ပြည်နယ်ကြားကာလတရားစီရင်ရေးအစီအမံ၊ မွန်ပြည်နယ်ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (MSFC)

B. Challenges of Seeking Justice at the SAC's Controlled Courts

The number of cases involving human rights violations has been increasing since the coup. Those violations are mostly alleged to be committed by the SAC and its armed forces against civilians. However, as the SAC courts function under the control of the military, they are being used as a tool to eliminate or oppress its political rivals and supporters. Consequently, it is not feasible to seek justice in the SAC's courts.. In-prison courts were established to try anyone who opposed the coup, including individuals who participated in the Civil Disobedience Movement (CDM), protesters, political opponents, and lawyers representing political prisoners. The cases of President U Win Myint and State Counselor Daw Aung San Suu Kyi and other high ranking political leaders provide evidence that the court is used as a tool to attack political opponents. A further example of the violation of the right to a fair trial was the court's sentencing of Ko Phyo Zayar Thaw, Ko Jimmy and two other political prisoners to death (Assistance Association for Political Prisoners [AAPP], 2022, July 25)⁷. Moreover, Myanmar's courts are like a marketplace where people can corruptly pay/bribe (judges) for different case results. The International Commission

ခ။ စစ်ကောင်စီ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ တရားရုံးများတွင် တရားမျှတမှု ရှာဖွေခြင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်ချက်များ

အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသော အမှုအရေအတွက် အမြောက်အမြား ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ထိုချိုးဖောက်မှုများသည် များသောအားဖြင့် စစ်ကောင်စီနှင့် ၎င်း၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များမှ ပြည်သူ့လူထုအပေါ် ကျူးလွန်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ စစ်ကောင်စီတရားရုံးများသည် စစ်တပ်ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် လည်ပတ်နေသည့်အတွက် ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်များနှင့် ၎င်းတို့အား ဆန့်ကျင်သူများကို ဖယ်ရှားသော သို့မဟုတ် ဖိနှိပ်သော လက်ကိုင်တုတ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုလာသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် စစ်ကောင်စီ၏ တရားရုံးများသည် မျှတသောတရားခွင့်စံနှုန်းများကို လေးစားလိုက်နာ၍ လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်သည့်အတွက် ၎င်းတို့ထံ တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။ အကြမ်းမဖက်အာဏာဖိဆန်းရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM) တွင်ပါဝင်သူများ၊ ဆန္ဒပြသူများ၊ နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို အမှုလိုက်ပါဆောင်ရွက်နေသော ရှေ့နေများစသည့် အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်သူ မည်သူ့ကိုမဆိုစစ်မေးနိုင်သည့် ထောင်တွင်း တရားရုံးများကို ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတရားရုံးများသည် အထူးသဖြင့် မျှတသော တရားခွင့်အခွင့်အရေးအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်သော လက်နက်ဖြစ်လာသည်။ သမ္မတ ဦးဝင်းမြင့်၊ နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် အခြား အဆင့်မြင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၏အမှုများသည် တရားရုံးမှ နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများကို တိုက်ခိုက်ရန် လက်နက်အဖြစ်အသုံးပြုကြောင်း သက်သေပင်ဖြစ်သည်။ ယင်းအမှုများအပြင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု၏ ကောင်းမွန်သောဥပမာတစ်ခုမှာ တရားရုံးမှ ကိုဖြိုးဝေယျာသော်၊ ကိုဂျင်မိနှင့် ကျန်နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားနှစ်ဦးကို သေဒဏ် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် (နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ [AAPP]၊ ၂၅၊ ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၂)။^၇ ဤသည်သာမက မြန်မာ

7 See the death row list here: AAPP. (2022). *Spring Revolution Political Prisoners death row list*. AAPP. <https://airtable.com/appHDJLeIPsMGFJ7s/shrPPvZXq2UpbS92e/tblK67XEI5cBulfCj>

၇ ၇ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရသည့်စာရင်းကိုကြည့်ရန် - AAPP (၂၀၂၂)။ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရသည့် နေဦးတော်လှန်ရေး နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားစာရင်း။ AAPP: <https://airtable.com/appHDJLeIPsMGFJ7s/shrPPvZXq2UpbS92e/tblK67XEI5cBulfCj>

of Jurists, 2022 mentioned that corruption is so common in the legal system that people consider it normal.

Although the atrocious crimes and human rights violations which happened after the coup have been documented, it is hard to capture and punish the perpetrators during the conflict. One reason is the Defence Service Act itself lacks provision to punish such crimes and human rights violations⁸. In addition, people have no opportunity to complain before the Court Martial courts and the civilian court has jurisdiction over murder and homicide not amounting to murder and rape which does not take place in time of active service⁹. The other reason is that the NUG-MOJ has no sufficient and efficient court to try the cases on the ground. As a consequence, the alleged perpetrators still enjoy the impunity of the crimes they have committed.

Civil society organizations (CSOs) and non-governmental organizations (NGOs) primarily focus on protecting and promoting human rights, especially among individuals who are unfamiliar with these rights and may not be aware when their rights are being violated. This poses a challenge, as these individuals

နိုင်ငံ၏ တရားရုံးများရှိ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုသည် လူအများက မတူညီသော အမှုရလဒ်များအတွက် လာဘ်ထိုးနိုင်သော ရွေးကွက်တစ်ခုဖြစ်နေသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာကော်မရှင်၊ အစီရင်ခံစာ(၂၀၂၂) တွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုသည် မြင်နေတွေ့နေကျဖြစ်နေသည်မှာ လူအများက ၎င်းအား သာမန်ဟုမြင်သည် အထိဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြထားသည်။

စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းဖြစ်ပွားသည့် ဆိုးရွားသော ကျူးလွန်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်သော်လည်း ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ကျူးလွန်သူများကို ဖမ်းဆီးအပြစ်ပေးရန်မှာ ခက်ခဲလှပေသည်။ အကြောင်းပြချက်တစ်ခုမှာ တပ်မတော်အက်ဥပဒေကိုယ်၌တွင်ပင် ထိုသို့ပြစ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို အပြစ်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။^၈ ထို့အပြင် ပြည်သူလူထုသည် စစ်ခုံရုံးရှေ့မှောက်တွင် တိုင်ချက်ဖွင့်ခွင့်မရှိဘဲ အရပ်သားတရားရုံးသည် တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်ပြင်ပ ဖြစ်ပွားသည့် လူသတ်မှု၊ လူသတ်မှုမမြောက်သော လူသေမှုနှင့် မုဒိန်းမှုကိုသာ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။^၉ တခြားအကြောင်းပြချက်တစ်ခုမှာ NUG-MOJ ၌ မြေပြင်တွင်အမှုများစစ်ဆေးရန် လုံလောက်၍ ထိရောက်သော တရားရုံးများမရှိခြင်းဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ကျူးလွန်သူများသည် ၎င်းတို့ကျူးလွန်ထားသော ပြစ်မှုများမှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ရရှိနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း (CSO) များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGO) များသည် အထူးသဖြင့် ယင်းအခွင့်အရေးနှင့် မနီးစပ်သော ပြည်သူလူထုများနှင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုကို မသိသူများကြားတွင်သာ လူ့အခွင့်အရေးများ ကာကွယ်ရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် အဓိကအာရုံစိုက်ကြသည်။ ဤတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်အကြောင်း အသိပညာမရှိသောသူများအတွက်မူ အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။ အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း

8 The Defence Service Act, 1959, Chapter VII ; s.73-91. Retrieved From burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs23/1959-Defence_Services_Act-bu%2Ben-io.pdf
9 The Defence Service Act, s.2 expressly mentioned "person subject to this Act" and whoever committed crime during active service must be held in accordance with the Defence Service Act.

၈ ၈ ၁၉၅၉ တပ်မတော်အက်ဥပဒေ၊ အခန်း ၇၊ ပုဒ်မ ၇၃-၉၁၊ မူရယူသည် - https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs23/1959-Defence_Services_Act-bu%2Ben-io.pdf
၉ ၉။ တပ်မတော်အက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂ တွင် တိကျစွာဖော်ပြထားသည်မှာ - "ဤအက်ဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သောသူ"နှင့် မည်သူမဆို တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်အတွင်း ပြစ်မှုတစ်ခုခုကျူးလွန်လျှင် တပ်မတော်အက်ဥပဒေအတိုင်း အပြစ်ပေးအရေးယူခံရမည်။

often lack knowledge of the judicial system and their rights, while also fearing they will suffer consequences if they complain. Following the coup, the situation deteriorated further, as the judiciary fell under military control, creating additional obstacles for CSOs and NGOs in their efforts to engage with the judicial sector. Furthermore, those working in human rights organizations faced numerous challenges, including restrictions on travel and residency, which resulted in significant losses for the country (Liu, J., 2021).

အခြေအနေများသည် ပိုမိုဆိုးရွားလာကာ တရားစီရင်ရေးသည် စစ်တပ်ထိန်းချုပ်မှုအောက်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီး CSO နှင့် NGO များအဖို့ တရားစီရင်ရေးအခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ရန် ၎င်းတို့၏ ကြိုးစားအားထုတ်မှု သည် အခက်အခဲ၊ အတားအဆီးများသာ ပိုမို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ထို့မျှမက လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း များတွင် အလုပ်လုပ်နေသူများသည်လည်း ခရီးသွားခွင့်နှင့် အခြေချနေထိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များအပါအဝင် အမျိုးအမျိုးသော စိန် ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရကာ တိုင်းပြည်အတွက် များစွာ ထိခိုက်နစ်နာစေသည် (Liu, J., 2021)။

C. Challenges in Establishing Judicial System in Conflict Zones

In conflict areas where the NUG and the EROs operate their judicial systems, significant challenges arise in building a new and effective judicial framework. These challenges include a shortage of judges and prosecutors, the need for capacity building, public legal education, and the establishment of trust among the local population. During the conflict, it is complicated for local people to access justice, whether under military dictatorship or at the newly established courts that suffer from resource shortages. Without proper administration, the NUG-MOJ, which currently functions primarily as an opposing party, struggles to provide a comprehensive judicial system capable of operating across the country.

Although the NUG's parallel judicial system acts as a form of resistance against the military regime, the integration of post-conflict Myanmar should prioritize justice, equality, and diversity to reflect the aspirations of all its citizens. Moreover, the NUG-MOJ's judicial framework is flawed, lacking adherence to its Standard Operating Procedures (SOPs), particularly the requirement for 3-seat trials. There have been instances where trials were conducted that did not comply with this requirement. While the NUG-MOJ aims to establish a court system in the Federal State, it

၀။ ပဋိပက္ခလွန်များရှိ တရားစီရင်ရေးစနစ် ထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်ချက်များ

NUG နှင့် ERO များ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်များ ကျင့်သုံးရာ ပဋိပက္ခဒေသများတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ မူဘောင်သစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ရာတွင် သိသာထင်ရှားသော စိန်ခေါ်ချက်များ ရှိသည်။ ထိုစိန်ခေါ်ချက်များတွင် တရားသူကြီးနှင့် အစိုးရရှေ့နေ မလုံလောက်မှု၊ အရည်အသွေးမြင့်တင်ခြင်း၊ ပြည့်သူ့ပဒေပညာပေးနှင့် ဒေသန္တရလူထုအကြား ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ဒေသခံပြည်သူလူထုအတွက် တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီရန် ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာပြီး အရင်းအမြစ်ရှားပါးမှုသည် စစ်အာဏာရှင်လက်အောက်တွင်ဖြစ်စေ၊ အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော တရားရုံးများတွင်ဖြစ်စေ ကြုံတွေ့ခံစားရလျက်ရှိသည်။ မှန်ကန်စနစ်ကျသော စီမံအုပ်ချုပ်မှုမရှိပါက လက်ရှိတွင် အတိုက်အခံအဖွဲ့အဖြစ် အဓိကလုပ်ဆောင်နေသော NUG-MOJ သည် နိုင်ငံတဝန်း လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ပြီးပြည့်စုံသော တရားရေးစနစ်တစ်ခု ဖော်ဆောင်ပံ့ပိုးရန် အခက်အခဲရှိသည်။

NUG၏စင်ပြိုင်တရားရေးစနစ်သည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အတိုက်အခံစနစ်တစ်ခုအဖြစ် ရှိသော်လည်း ပဋိပက္ခပြီးဆုံးချိန် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းတွင် နိုင်ငံသားအားလုံး၏ ပြင်းပြသည့် ရည်မှန်းချက်ဆန္ဒကို ရောင်ပြန်ဟပ်သော တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ မတူကွဲပြားမှုကို ဦးစားပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် NUG-MOJ ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာမူဘောင်သည် အားနည်းချက်များရှိပြီး ၎င်း၏ စံသတ်မှတ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (SOP) များထဲမှ အထူးသဖြင့် သုံးပါးထိုင်တရားခွင်များအတွက် လိုအပ်ချက်ကိုလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်မှုများရှိသည်။ ဤလိုအပ်ချက်အား မလိုက်နာခဲ့သည့် တရားခွင် စစ်မေးမှုများရှိကြောင်း သက်သေများရှိသည်။ NUG-MOJ သည် ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံရှိ တရားရုံးစနစ်ကို ထူထောင်ရန် ရည်မှန်းသော်လည်း ထိုရည်မှန်းချက်ကို အောင်မြင်ရန် လိုအပ်မှုများရှိနေပေသေးသည်။ ယခုအချိန်တွင် NUG-MOJ သည် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် တရားရုံးများကို သီးသန့်ထူထောင်ရန် လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း

has yet to achieve this objective. Currently, the NUG-MOJ is beginning to set up courts exclusively in the Sagaing Region, but there is a pressing need for an effective judicial system in ethnic areas that is trusted and supported by the people.

The number of Civil Disobedience Movement (CDM) judges and lawyers in the country is very low, creating challenges in accessing the courts. Although the NUG can occasionally deliver justice through local courts, it faces difficulties in the Mandalay Region and must improve transparency in case handling. There were cases which alleged criminal conduct committed by members of the People's Administration, People's Security Force and People's Defence Force. The Gant Gaw Local Authority (People Administration formed under the NUG-Ministry of Home Affairs and Immigration) issued an announcement that any violation of the local authority's order issued by the Gant Gaw Township, Kyaw Town, Magway Region would be punished with the death penalty (Ju Chan, 2024). This is a consequence of the lack of judges who can try the case on the ground and the fact that judicial power was granted to the local authority who have limited or no legal knowledge and other necessary skills necessary to be a judge. The news also mentioned U Nay Phone Latt, the Spokesperson of the NUG Prime Minister's Office explaining that 77 complaints have already taken action and 53 cases are ongoing. Among the 77 cases, 21 al-

တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် ပြည်သူများထောက်ခံသော ထိရောက်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်တစ်ခု ဖိအားပေးလိုအပ်လျက်ရှိသည်။

တိုင်းပြည်ရှိ အကြမ်းမဖက်အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM) တွင် ပါဝင်သော တရားသူကြီးနှင့် ရှေ့နေအရေအတွက်သည် နည်းပါးကာ တရားရုံးများ လက်လှမ်းမီရန် အခက်အခဲဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ NUG အနေဖြင့် ရံဖန်ရံခါတွင် ဒေသတွင်းတရားရုံးများ၌ တရားမျှတမှု ဖော်ဆောင်မှုများရှိသော်လည်း မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးတွင် အခက်အခဲများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရပြီး အမှုကို တွယ်မြေရှင်းရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားကောင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ ပြည်သူ့လုံခြုံရေးအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်ခဲ့သော အမှုများလည်း ရှိသည်။ ဂန့်ဂေါဒေသန္တရအာဏာပိုင် (NUG ပြည်ထဲရေးနှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးလက်အောက်ခံ ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့)သည် ကျော်ကျေးရွာ၊ ဂန့်ဂေါမြို့နယ်၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးအတွင်း ထုတ်ပြန်ထားသော အမိန့်များအား ချိုးဖောက်လိုက်ခြင်းမရှိသူများကို သေဒဏ်ဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မည်ဟု ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည် (Ju Chan, 2024)။ ဤသည်မှာ မြေပြင်တရားရုံးတွင် အမှုစစ်ဆေးနိုင်သည့် တရားသူကြီးများ မလုံလောက်မှု၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်ပြီး တရားသူကြီးတစ်ယောက်တွင် လိုအပ်သော ဥပဒေအသိပညာနှင့် အခြားအခြေခံကျွမ်းကျင်မှုများမရှိဘဲ တရားစီရင်ရေးအာဏာကို ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးများထံ ပေးအပ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ သတင်းတွင်လည်း NUG ဝန်ကြီးချုပ်ရုံး၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ ဦးနေဘုန်းလတ် ရှင်းပြသည်မှာ (၇၇)ခုသာ တိုင်ကြားမှုများကို အရေးယူပြီးဖြစ်၍ (၅၃)ခုကို လက်ရှိစစ်ဆေးနေဆဲ ဟုဖြစ်သည်။ (၇၇)ခုတွင် (၂၁)ခုသည် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူ့လုံခြုံရေးအဖွဲ့မှ ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ပြီး (၅၆)ခုသည် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (PDF) မှ ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်သည် (Ju Chan, 2024)။ ယင်းသည် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူ့လုံခြုံရေးအဖွဲ့များ၏ အဖွဲ့ဝင်များ အာဏာကျော်လွန်စွာလုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် NUG-MOJ ၏ မကျွမ်းကျင်မှုနှင့် မထိရောက်မှုတို့ကို ပြသနေသော စိန်ခေါ်မှုများပင်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ NUG-MOJ သည် ပြတ်သား၍ မှတစွာလုပ်ဆောင်လျှင် လူထုကြားတွင် ယုံကြည်မှုရရှိလာနိုင်သော အလား

leged violations were committed by the People’s Administration and People’s Security Force, and the remaining 56 cases were committed by the PDF (Ju Chan, 2024). This indicated the challenges faced by those making allegations of ultra vires acts (acts beyond the law) by members of the People’s Administration and People’s Security Forces and the inefficiency and ineffectiveness of the NUG-MOJ. If the NUG-MOJ acts decisively and fairly, it has the potential to build trust within society; otherwise, it risks losing credibility and creating a situation in which authorities working under the NUG commit human rights violations.

In areas controlled by EROs, the courts grapple with significant challenges including independence issues, insufficient human resources, legal expertise, and public awareness. According to the Center for Arakan Studies (2024), “the ULA courts are seen as politically independent or autonomous in making judicial decisions. However, there are still challenges related to nepotism, favoritism, and corruption depending on individual judges or cases”. Regarding human resources, the Ta’ang justice department appointed 3 central judges, 4 district judges and 8 township judges and 7 lawyers, totally 22 people to strengthen its judicial system on August 11, 2023 and assigned them to 12 townships (TNLA appoints 22 judges and lawyers, 2024). It indicated that the TNLA urgently filled the vacant positions at the former SAC’s courts,

အလာရှိပြီး သို့မဟုတ်လျှင် အများယုံကြည်လက်ခံနိုင်မှုများ ဆုံးရှုံးနိုင်ချေနှင့် NUG အောက်တွင် လုပ်ဆောင်နေသော အာဏာပိုင်များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု ကျူးလွန်နိုင်ချေကို ဖန်တီးရာရောက်နိုင်သော အန္တရာယ်ရှိသည်။

ERO များ ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများတွင် တရားရုံးများ သည် သိသာထင်ရှားသော စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်သည့် အချုပ်အနှောင် ကင်းသော လွတ်လပ်မှုဆိုင်ရာပြဿနာများ၊ လူသားအရင်း အမြစ်၊ ဥပဒေကျွမ်းကျင်သူနှင့် လူထုအသိပညာ မလုံလောက်မှု ဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့် လုံးထွေးရင်ဆိုင်နေရသည်။ (Center for Arakan Studies (2024) အရ “ULA ၏ တရားရုံးများသည် တရားရေးဆိုင်ရာ အမိန့်များချမှတ်ရာတွင် နိုင်ငံရေးအရ ဝင် ရောက်စွက်ဖက်မှုကင်းမဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိခြင်းများ ရှိပုံရသည်။ သို့သော် တရားသူကြီးတစ်ဦးချင်းစီ သို့မ ဟုတ် အမှုတစ်ခုချင်းစီပေါ်မူတည်၍ ဆွေမျိုးကောင်းစားရေး၊ မျက်နှာသာပေးခြင်းနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်းများနှင့်ဆိုင်သော အခက်အခဲများ ရှိသေးသည်။” လူသားအရင်းအမြစ်နှင့်ပတ်သက် လျှင် တအာင်းတရားစီရင်ရေးဌာနသည် တရားသူကြီးချုပ် ၃ ဦး၊ ခရိုင်တရားသူကြီး ၄ ဦးနှင့် မြို့နယ်တရားသူကြီး ၇ ဦးနှင့် ရှေ့နေ ၇ နှစ်ဦး၊ စုစုပေါင်း ၂၂ ဦးတို့သည် ၎င်းတို့၏ တရားစီရင်ရေးစနစ် အားကောင်းစေရန် ၁၁၊ ဩဂုတ်၊ ၂၀၂၃ တွင် ခန့်အပ်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ အား မြို့နယ် ၁၂ ခုတွင် တာဝန်ချထားခဲ့သည် (TNLA မှ တရား သူကြီးနှင့် ရှေ့နေ ၂၂ ဦးခန့်အပ်၊ ၂၀၂၄)။ ဤတွင် TNLA သည် ယခင် စစ်ကောင်စီ၏တရားရုံးများတွင် လစ်လပ်နေသော ရာထူး များကို အရေးတကြီးဖြည့်တင်းခဲ့သော်လည်း တရားသူကြီးများ ၏ အရည်အချင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်စရာပင်ဖြစ် သည်။ ထိုမျှမက တချို့အဖွဲ့များတွင် ဥပဒေကျောင်းသူကျောင်း သားများ၏ အကူအညီကိုရရှိသော်လည်း တခြားတွင်မူ ဥပဒေ အသိပညာမရှိ၍ အဓိကအားဖြင့် ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်း များကိုသာ မှီခိုနေရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် NUG သည် CDM တရားသူကြီးများရှိသော အချို့နေရာဒေသ များတွင်သာ အာဏာကျင့်သုံးနိုင်သည့် ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေ နိုင်သည်။ တချို့နေရာများတွင် ဥပဒေ အနည်းငယ် နားလည်သူ များရှိသော်လည်း တခြားတွင်မူ ဥပဒေအသိပညာ သိသိသာသာ အားနည်းကြသည်။ ဤအခြေအနေတွင် အားနည်းချက်သာမက

though the level of legal qualification of the judges is in question. Furthermore, some groups have received assistance from law students, while others, lacking legal knowledge, rely primarily on negotiation methods. For instance, in Chin State, the NUG can only operate within limited jurisdictions, with only a few areas having CDM judges. In some locations, individuals possess a basic understanding of the law, while in others, there is a substantial lack of legal awareness. This situation presents both advantages and disadvantages. The Chin people utilize their customary laws and emphasize negotiation processes to resolve disputes, adapting NUG and NUCC regulations to include elements of their customary laws. Therefore, the NUG is not directly implementing rules and regulations in Chin State but is instead influencing them indirectly.

For the judicial system to function properly, a corresponding administrative system must also be operational. The administrative system must be effective and efficient to prevent multiple judicial systems from coexisting in NUG and ERO-controlled territories. Multiple judicial systems create significant challenges for local people, who must navigate their options when faced with legal cases during the conflict.

အားသာချက်ပါရှိလေသည်။ ချင်းလူမျိုးတို့သည် ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကိုအသုံးပြု၍ ၎င်းတို့ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၏ အရိပ်လက္ခဏာ၊ အငွေ့အသက်များကို NUG နှင့် NUCC စည်းမျဉ်းများအား လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ပြင်ဆင်၍ အငြင်းပွားမှုများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် အလေးထားဖြေရှင်းကြသည်။ ထို့ကြောင့် NUG အနေဖြင့် ချင်းပြည်နယ်တွင် နည်းဥပဒေနှင့်စည်းမျဉ်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သက်မှုမရှိသော်လည်း ယင်းအစား ၎င်းတို့ကို သွယ်ဝိုက်၍ ဩဇာသက်ရောက်ပေသည်။

တရားစီရင်ရေးစနစ်တစ်ခု ကောင်းမွန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာနယ်မြေများတွင် စနစ်တကျလည်ပတ်သော အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားတစ်ခုရှိရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားသည် သက်ဆိုင်ရာ NUG နှင့် ERO များ ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေအတွင်း တရားစီရင်ရေးစနစ်အမျိုးမျိုး ယှဉ်ပြိုင်တည်ရှိမှုကို ထိရောက်စွာ တားဆီးပေးနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်အမျိုးမျိုး ယှဉ်ပြိုင်တည်ရှိမှုသည် ဒေသခံပြည်သူလူထုအတွက် တရားတဘောင်အမှုကိစ္စများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့်အခါ မည်သည့်တရားရုံးကို အားကိုးအားထားပြုရမှန်းမသိသည့် မရေရာမှုနှင့်တွေ့ကြုံစေနိုင်သည်။ ပဋိပက္ခအခြေအနေအတွင်း ဥပဒေဆိုင်ရာအမှုကိစ္စများ ကြုံတွေ့လာရသည့်အခါ တရားမျှတမှုရရှိရန်အတွက် သင့်တော်သည့် တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းများအား လက်လှမ်းမီရန်ခက်ခဲမှုသည် ဒေသခံပြည်သူလူထုအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်နိုင်သည်။

Reforms for an Independent Judiciary

လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးအတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ

A. Required Actions During Conflict

က။ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုများ

To address inefficiencies within the court system during the conflict, four key areas should be addressed to deal with the need for skilled human resources, simple and disciplined court procedures and reasonable access to the courts.

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တရားရုံးစနစ်များ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု နည်းပါးခြင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် အဓိကအချက် (၄) ခုကို ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည် - ကျွမ်းကျင်သော လူသားအရင်းအမြစ်၊ တရားရုံးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် တရားရုံးဆိုင်ရာလမ်းကြောင်းများကို လွယ်လင့်တကူ လက်လှမ်းမီခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

First, having sufficient numbers of judges assigned to courts in the conflict areas is a big challenge due to the limited number of CDM judges and legal practitioners willing to practice in conflict areas. However, cases being decided by people with no legal knowledge is much more dangerous and can ruin the image of the EROs and diminish if not destroy people's trust in the judicial system. A safer way is to provide a law degree program that will standardize and improve the legal knowledge and skills of the local people. This program can be done by recruiting law students from the local people who have completed

ပထမဦးစွာ ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တရားရုံးများတွင် လုံလောက်သော တရားသူကြီးများရှိရန်ကိစ္စသည် CDM တရားသူကြီးအရေအတွက် အကန့်အသတ်ရှိခြင်းနှင့် ဥပဒေပညာရှင်များသည် ထိုပဋိပက္ခဒေသများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ဝန်လေးကြခြင်းများကြောင့် အကန့်အသတ်ရှိနေသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဥပဒေအသိပညာမရှိသောသူများ အမှုများကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ပိုမိုအန္တရာယ်ကြီးကာ ERO ၏ ပုံရိပ်ကိုလည်း ပျက်စီးထိခိုက်နိုင်ပြီး တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အများပြည်သူလူထု၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုလည်း ဆုံးရှုံးစေနိုင်သည်။ ပို၍စိတ်ချရသော နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ဒေသခံများ၏ ဥပဒေအသိပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသော ဥပဒေဘွဲ့သင်တန်းအစီအစဉ် ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအစီအစဉ်သည် ဘွဲ့ရရန် အချိန်တစ်ခုယူရသော်လည်း အထက်တန်းကျောင်းပြီးသူ သို့မဟုတ် ဘွဲ့တစ်ခုခု ရရှိထားသူဒေသခံများအား သင်ကြားပေးနိုင်ပေသည်။ ဒီဗျူမတ်ထိုဥပဒေဘွဲ့ရများသည် တရားသူကြီးသို့မဟုတ် အစိုးရရှေ့နေရာ

high school education or any graduate, though it will take some time to complete the degree program. In addition, such law graduates must continue to get pre-job training for the position of judge or prosecutor and on-job training to practise law later. The skilled human resources produced by these programs should also be sufficient for the post-conflict judicial system.

Second, the court procedures within the courts during conflict should be simple and easy to follow, however, it should not deviate from the core values of the justice system, i.e., fair, impartial and just, to ensure procedural fairness. In order to do so, the current Chief Justice of the EROs Court and the NUG-MOJ should draft the court procedure (the court manual) with the assistance of local and international experts while accommodating local needs. A simple and cost-effective court procedure can help reduce burden on the people and be less time-consuming.

Third, as it is difficult to set up the court on the ground in some conflict areas, mobile (or circuit) courts should be set up to try cases based on the needs of the community. Instead of granting the judicial power to local authorities who lack or have insufficient legal knowledge, it is better to form and manage a mobile court to handle the cases. However, the cooperation of local authorities is vital for the mobile court to try the cases on the ground in the conflict areas.

ထူးအတွက် အလုပ်ကြိုလေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် အလုပ်တွင်းလေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းများ ရရှိရန် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယခုအစီစဉ်မှ မွေးထုတ်ပေးသော ကျွမ်းကျင်သည့် လူသားအရင်းအမြစ်များသည် ပဋိပက္ခနှောင်းပိုင်း တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွက် ဖြည့်စွမ်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တရားရုံးများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များသည် လိုက်နာကျင့်သုံးရန် ရိုးရှင်းလွယ်ကူရမည် ဖြစ်သော်လည်း တရားရေးစနစ်၏ အဓိကတန်ဖိုးများဖြစ်သည့် မျှတမှုနှင့်တရားမှုတို့မှ သွေဖီမှုမရှိစေရန်လည်းလိုအပ်ပေသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ERO ဒေသတရားရုံးများ၏ လက်ရှိတရားသူကြီးချုပ်နှင့် NUG-MOJ တို့သည် ဒေသီယ လိုအပ်ချက်များကို အာရုံစိုက်၍ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပ ပညာရှင်များ၏ အကူအညီဖြင့် တရားရုံးလုပ်ငန်းစဉ် (တရားရုံးလက်စွဲ)ကို မူကြမ်း ရေးဆွဲသင့်သည်။ ယခုကဲ့သို့ ရိုးရှင်း၍ ငွေကုန်ကြေးကျသက်သာပြီး ထိရောက်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြည်သူများအဖို့ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးလျော့ကျကာ အချိန်ကုန်သက်သာစေပါသည်။

တတိယအချက်အနေဖြင့် တချို့ပဋိပက္ခဒေသများတွင် မြေပြင် တရားရုံးများတည်ထောင်ရန် ခက်ခဲသောကြောင့် လူထုလိုအပ်ချက်များအပေါ် မူတည်၍ ရွေ့လျားတရားရုံးများဖြင့် အမှုများကို စစ်ဆေးသင့်သည်။ ဥပဒေအသိပညာမရှိသော သို့မဟုတ် နည်းပါးသော ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များကို တရားစီရင်ရေးအာဏာပေးအပ်မည့်အစား ရွေ့လျားတရားရုံးဖွဲ့စည်း၍ စီမံကာ အမှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပဋိပက္ခဒေသများတွင် ရွေ့လျားတရားရုံးသည် မြေပြင်တွင် အမှုစစ်ဆေးနိုင်ရန်အတွက် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည်လည်း အရေးကြီးပေသည်။

Finally, to decide cases in accordance with law, the judges must not only know the law but also adhere to defined case management processes. In addition, the judges must try each case impartially, ethically and justly. Thus, the Chief Justice should provide on-job training to the existing judges and prosecutors, the necessary capacity-building training, local customary law, criminal law including international humanitarian law, international human rights law, legal ethics and court management, and case filing processes. Moreover, they must be taught to understand and adhere to the principles of judicial independence. This training can help in solving the problem of errors in law (i.e. mistakes in applying the law) and in the determination of facts and applying the relevant onus and standard of proof in trying the cases allocated to them.

နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် တရားသူကြီးများသည် ဥပဒေနှင့်အညီ အမှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရာ၌ ၎င်းတို့သည် ဥပဒေကိုသိထားရုံမျှမက အမှုစီမံခန့်ခွဲမှုကိုလည်း သိရှိထားရန်လိုအပ်သည်။ ထပ်လောင်း၍ ရှေ့နေများသည် အမှုများကို ကျင့်ဝတ်ညီ၍ တရားမျှတစွာ စစ်ဆေးကြားနာရမည်။ ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးချုပ်သည် ရှိရင်းစွဲတရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများအား အလုပ်တွင်း လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုများဖြစ်သည့် အခြေခံအရည်အသွေးမြှင့်တင်ပေးသော လေ့ကျင့်မှုများ၊ ဒေသိယဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေအပါအဝင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၊ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ၊ ဥပဒေကျင့်ဝတ်နှင့် တရားရုံးစီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် အမှုတိုင်ကြားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကို လေ့ကျင့်သင်ကြားသင့်ပေသည်။ ဤလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုသည် ဥပဒေတွင်းရှိမှားယွင်းမှုပြဿနာ (ဆိုလိုသည်မှာ ဥပဒေကို လွဲမှားစွာကျင့်သုံးမိသော အမှား)နှင့် အမှုများကြားနာရာတွင် အချက်အလက်များ မှားယွင်းမှုပြဿနာကို ကူညီဖြေရှင်းပေးနိုင်ပြီး တရားသူကြီးများမှ အမှုများကို တရားမျှတစွာ ကိုင်တွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

B. Required Actions in Post-Conflict

The Myanmar post-conflict scenario will need to reform its judicial sector in the way that other countries which have experienced atrocities and human rights violations under authoritarian rule have had to do. It will need to rebuild the court system in order to try cases involving international crimes, such as war crimes, crimes against humanity, and genocide. In this regard, Myanmar has no constitution that guarantees an independent judiciary and legal framework that enables the trials of international crimes. In addition, Myanmar lacks sufficient human resources with the requisite knowledge and skills to handle international crimes because international criminal law is not taught in the universities' law undergraduate degree program, but only in post-graduate law programs. As a consequence, the existing judges and lawyers who are practising law have limited knowledge and experience of international crime cases, other than in individual cases they may be presented with. They are unlikely to be aware of precedents in other demographic jurisdictions. Even though they can learn from other available sources to gain knowledge of international crimes, judges have never tried such cases in the court and the lawyers have never been permitted to represent people in such cases. This is because there is no law enacted for this purpose.

ခ။ ပဋိပက္ခလွန်ကာလအလွန်တွင် လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုများ

အခြားသောနိုင်ငံများစွာတို့တွင် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်သည့်ကာလ အတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့သော ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်သော လုပ်ရပ်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ကြရသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပဋိပက္ခလွန်အခင်းအကျင်းတွင်လည်း အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုကိုဖော်ဆောင်နိုင်ရန် တရားစီရင်ရေးအခန်းကဏ္ဍအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်ကောင်း လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများဖြစ်သည့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုများပါဝင်သော အမှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးနိုင်သည့် တရားရုံးစနစ် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သည်။ ဤအခြေအနေတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများစစ်ဆေးစီရင်ခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သော လွတ်လပ်သည့်တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် ဥပဒေမူဘောင်တို့ကိုအာမခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အဆင်သင့်မရှိမှုသည် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တက္ကသိုလ်ဥပဒေပညာ၏ ဘွဲ့ကြိုပညာရေးတွင် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုဥပဒေကို မသင်ကြားခဲ့ဖူးသည့်အပြင် ဘွဲ့လွန်ပညာရေးတွင်လည်း အကန့်အသတ်ရှိသည့်အတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်သည့် အသိပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုပိုင်ဆိုင်ထားသည့် လုံလောက်သော လူ့အရင်းအမြစ်များ ရှားပါးမည်ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ရှိရင်းစွဲ ဥပဒေလောကမှ တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများသည် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ တသီးတသန့်လေ့လာနေသူများမှအပ အသိဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံ အကန့်အသတ်ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို အခြားရရှိသုံးစွဲနိုင်သော အရင်းအမြစ်များမှ အသိပညာရရှိရန် လေ့လာထားသည့်တိုင် သေချာသည့် အရာတစ်ခုမှာ တရားသူကြီးများသည်လည်း အမှုများကို တရားရုံးတွင် မကြားနာ၊ မစစ်ဆေးဖူးသကဲ့သို့ ရှေ့နေများသည်လည်း ထိုအမှုများကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်ဖူးမည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထုတ်ပြန်ထားသည့်ဥပဒေ မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

Thus, regardless of the state structure that may be agreed upon in the post-conflict, the most crucial aspect of building an independent judiciary is ensuring that the constitution incorporates power-sharing arrangements for the judiciary in post-conflict justice. Then, just laws must be enacted that enable the court to try any alleged crimes. The court system in each state unit should be based on the seven principles of judicial independence as outlined by the United Nations¹⁰. The required human resources must be nurtured even during the conflict through various programs. Thus, in the case of Myanmar, the pri-

ထို့ကြောင့် ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် မည်သည့်တိုင်းပြည် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှု ပုံစံတစ်ခုကို သဘောတူညီသည့်ဖြစ်စေ ပဋိပက္ခ လွန် တရားမျှတမှုရှာဖွေရေးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာဏာမျှဝေရေးဆိုင်ရာ အစီအမံများထည့်သွင်း၍ လွတ်လပ် သော တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်တစ်ခု တည်ဆောက်ရန်မှာ အရေး ကြီးသောလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ တရားရုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံ တကာ ရာဇဝတ်မှုများကို စစ်ဆေးကြားနာနိုင်ရန် တရားမျှတ သည့်ဥပဒေများကိုလည်း ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရမည်ဖြစ်သည်။ ပြည် နယ်ယူနစ်တိုင်းရှိ တရားရုံးစနစ်သည် ကုလသမဂ္ဂမှ မီးမောင်းထိုး ပြထားသော တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့် အခြေခံမူ ခုနှစ်ချက် တွင် မူတည်နေသည်။^{၁၀} ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် လိုအပ်သော လူ သားအရင်းအမြစ်များအား ပဋိပက္ခကာလတွင် ပြုစုပေးထောက်ရ မည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအရေးတွင် အောက်ဖော်ပြပါတို့ သည် တရားစီရင်ရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင် လွတ်လပ်မှု ကို မြှင့်တင်ပေးသည့် အခြေခံနယ်ပယ်များဖြစ်သည်။

- 10 The UN basic principles are:
1. The independence of the judiciary shall be guaranteed by the State and enshrined in the Constitution or the law of the country. It is the duty of all governmental and other institutions to respect and observe the independence of the judiciary.
 2. The judiciary shall decide matters before them impartially, on the basis of facts and in accordance with the law, without any restrictions, improper influences, inducements, pressures, threats or interferences, direct or indirect, from any quarter or for any reason.
 3. The judiciary shall have jurisdiction over all issues of a judicial nature and shall have exclusive authority to decide whether an issue submitted for its decision is within its competence as defined by law.
 4. There shall not be any inappropriate or unwarranted interference with the judicial process, nor shall judicial decisions by the courts be subject to revision. This principle is without prejudice to judicial review or to mitigation or commutation by competent authorities of sentences imposed by the judiciary, in accordance with the law.
 5. Everyone shall have the right to be tried by ordinary courts or tribunals using established legal procedures. Tribunals that do not use the duly established procedures of the legal process shall not be created to displace the jurisdiction belonging to the ordinary courts or judicial tribunals
 6. The principle of the independence of the judiciary entitles and requires the judiciary to ensure that judicial proceedings are conducted fairly and that the rights of the parties are respected.
 7. It is the duty of each Member State to provide adequate resources to enable the judiciary to properly perform its functions.

- ၁၀ ကုလသမဂ္ဂ အခြေခံမူများမှာ -
 - ၁။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်ကို နိုင်ငံ က အာမခံရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါ အခြေခံအခွင့်အရေးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ၏ဥပဒေထဲတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားရမည်။ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်ကို လေးစားရန်နှင့် လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိသည်။
 - ၂။ တရားစီရင်ရေးသည် အမူ၊ အချက်အလက်များအပေါ်အခြေခံ၍ ဥပဒေနှင့်အညီ တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ၊ မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်အကြောင်းပြ ချက်နှင့်မှတစ်ဆင့်မဆို ဖြစ်ပေါ်စေရမည်။ လာဘ်ထိုးခြင်း၊ ဖိအားပေးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် ကြားဝင်ခြယ်လှယ်ခြင်းမျိုးမရှိဘဲ တရားရုံးရှေ့မှောက်တွင် ဘက်လိုက်မှုကင်းစွာ အမှုကိစ္စရပ်များကို ဆုံးဖြတ်ရမည်။
 - ၃။ တရားစီရင်ရေးသည် တရားရေးဆိုင်ရာသဘောတရားအရဖြစ်ပေါ်လာသောကိစ္စရပ် များအားလုံးအပေါ် စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိစေပြီး ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသည့် အတိုင်း တင်သွင်းလာသောကိစ္စရပ်သည် မိမိ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်း ပါဝင်မှု ရှိ မရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန် အထူးအာဏာရှိသည်။
 - ၄။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ မသင့်တော်သော သို့မဟုတ် အကြောင်းမဲ့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မျိုးမရှိစေရ။ သို့မဟုတ်လျှင် တရားရုံး၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခွင့်ရှိသည်။ ဤမူသည် မလိုမုန်းထားဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်မှုပြုရန် သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ တရားစီရင်ရေးမှ ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းသော ပြစ်ဒဏ်များအား အခွင့်အာဏာပိုင်သူများမှ ပြစ်ဒဏ်သက်သာလျော့ပါးစေရန်သော်လည်းကောင်း၊ ပြစ်ဒဏ် ပြောင်းလဲလျော့ပါးစေရန်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။
 - ၅။ လူတိုင်းသည် ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုထားသော ဥပဒေလမ်းစဉ်များအတိုင်း သာမန် တရားရုံးများ သို့မဟုတ် ခုံရုံးများတွင် စစ်ဆေးကြားနာပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ တရားဝင် သတ်မှတ်ထားသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းမကျင့်သုံးသည့်ခုံရုံးများသည် မူလတရားရုံးနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ခုံရုံးများ၏ လက်ဝယ်အာဏာကို ပယ်ဖျက်ခွင့်မရှိစေရ။
 - ၆။ တရားစီရင်ရေး၏လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကိုဖော်ဆောင်ရာတွင် တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်တွင် မှုတမှုရှိစေရန်နှင့် သက်ဆိုင်သူ အားလုံး၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်လိုအပ်သည်။
 - ၇။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ချင်းစီသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ ကောင်းစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များကို ထောက်ပံ့ရန် တာဝန်ရှိသည်။

riority areas for reforming the judicial system to enhance its independence are as follows:

- **Guarantee of Judicial Independence:** Inclusion of the Guarantee of Judicial Independence and proper checks and balances among the three pillars of the state in the provision of the new Constitution. The Constitution should include the prohibition of any undue influence sought to be brought by the executive and legislature over the judiciary.
- **Legal Reform:** Enacting a new Judiciary Law, International Crimes Act and Procedure.
- **Institutional Reform:** Under the reform of the court structure, there should be included vetting of corrupt officers, a transparent and apolitical judge appointment system, monitoring and evaluation, establishing a human rights court, building human resources which include legal education reform, and programs of capacity building for judges and prosecutors with international support.

- တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်များ အာမခံခြင်း- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်များ အာမခံမှုပါဝင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံ၏ မဏ္ဍိုင်ကြီးသုံးခုအကြား အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်း ချိန်ညှိမှုတည်ဆောက်ထားခြင်း။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေပြုရေး ကဏ္ဍမှ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုမရှိစေရန် ကန့်သတ်ထားရမည်။
- ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု - တရားစီရင်ရေး ဆိုင်ရာ ဥပဒေအသစ်၊ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှု ဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းရန်။
- အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု - တရားရုံး ဖွဲ့စည်းပုံပြင်ဆင်မှုတွင် အကျင့်ပျက်လာဘေးသော အရာရှိများ စိစစ်ခြင်း၊ တရားသူကြီး ခန့်အပ်ခြင်းစနစ်၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် သုံးသပ်လေ့လာခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးတရားရုံးများ ထူထောင်ခြင်း၊ ဥပဒေပညာရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ တရားသူကြီးနှင့် အစိုးရရှေ့နေများအတွက် နိုင်ငံတကာအကူအညီဖြင့် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ခြင်း အစီအစဉ်များပါဝင်သော လူသားအရင်းအမြစ်များ တည်ဆောက်ခြင်း ပါဝင်သင့်သည်။

(i) Guarantee of Judicial Independence

Guaranteeing judicial independence in the Constitution is crucial for upholding the rule of law, protecting human rights, and ensuring fair justice. According to Principle 1, the state must ensure and include in the Constitution or the domestic laws, the guarantee of judicial independence. In post-conflict societies, establishing these mechanisms helps build a strong and well-educated judiciary that fosters public trust and long-term stability. As the 2008 Constitution is no longer applicable in the post-conflict context and a new constitution is set to be drafted, it is important to incorporate clauses on judicial independence. These clauses should not only look good on paper but should also contribute to the establishment of robust institutions within the framework of the separation of powers. The Federal Democracy Charter developed by the NUCC during the Spring Revolution did not include provisions relevant to all key stakeholders. It did not include clauses that highlight the role of the judiciary and the power of the court to try international crimes in the post-conflict scenario. However, the Charter emphasizes the importance of a free and fair judicial system and highlights the need for judicial independence and the principle that no one is above the law; only a truly free and fair judiciary can foster a legal system that the public believes in (Personal communication via email with Lawyer

(၁) တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှု၏ အာမခံချက်

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှု၏ အာမခံချက်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကိုထိန်းသိမ်းခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ခြင်းနှင့် မျှတသော တရားရေးကို သေချာစေခြင်းတို့အတွက် အရေးပါသည်။ မူဝါဒ(၁)အရ နိုင်ငံတော်သည် တရားစီရင်ရေး၏လွတ်လပ်မှုကို အာမခံသည့်အချက်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် သေချာအောင် လုပ်၍ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခလွန် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ဤယန္တရားများ ထူထောင်ခြင်းသည် အများပြည်သူယုံကြည်မှုနှင့် ရေရှည်တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို အားပေးမြှင့်တင်သော ခိုင်မာသည့် တရားစီရင်ရေးကို တည်ဆောက်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခလွန်အခြေအနေတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဆက်လက်ကျင့်သုံး၍ မရနိုင်တော့သည့်အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်ကို မူကြမ်းရေးဆွဲရန် လုပ်ဆောင်နေသည့်အတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် ဆိုင်သည့် အပိုဒ်များကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲရန် အရေးကြီးသည်။ ထိုစာပိုဒ်များသည် စာရွက်ပေါ်တွင်ပင် ဖတ်ရှု၍ကောင်းနေရုံမဟုတ်ဘဲ အာဏာခွဲဝေရေး၏မူဘောင်အတွင်း မြဲမြံခိုင်မာသော အဖွဲ့အစည်းများတည်ထောင်ရာတွင် အထောက်အကူပြုရန် လည်းလိုအပ်သည်။ နွေဦးတော်လှန်ရေးအတွင်း NUCC မှ ရေးဆွဲထားသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီဥပဒေတွင် အဓိကပတ်သက်ဆက်သွယ်မှုများ အားလုံးပါဝင်မှုကို မထင်ဟပ်ခဲ့ပါ။ ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် တရားစီရင်ရေး၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို စစ်ဆေးကြားနာရန် တရားရုံးများ၏ အာဏာကို ထင်ရှားပြသသည့်စာပိုဒ် မပါရှိခဲ့ပေ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပဋိပက္ခသည် လွတ်လပ်၍ မျှတသော တရားရေးဆိုင်ရာစနစ်ကို အသားပေးထားပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို လိုအပ်ကြောင်းနှင့် ဥပဒေအထက်တွင် မည်သူမျှမရှိစေရ၊ လူအများယုံကြည်သည့် ဥပဒေစနစ်တစ်ခုအား အမှန်တကယ် လွတ်လပ်၍ မျှတသော တရားစီရင်ရေးကသာလျှင် အားပေးမြှင့်တင်နိုင်ကြောင်း မီးမောင်းထိုးပြထားသည် (၀၃၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ရှေ့နေ L1 နှင့် Signal မှ တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု)။

-L1 on August 3, 2024). Regarding the role of the constitutional tribunal, it does not differ significantly from the provisions in the 2008 Constitution. One interviewee pointed out the work to be done as *“the Federal Democracy Charter alone is insufficient for establishing an independent judiciary; concrete foundations and negotiations with the EROs are necessary to achieve true independence”* (Interview with Law Professor on 4 August, 2024 via Zoom). Hence, the constitution to be drafted in the post conflict should not only enshrine judicial independence in the constitution but also include provisions that protect the judiciary from interference by the executive and legislative branches. Clauses that guarantee the security of tenure for judges, prohibit arbitrary removal from office, and ensure adequate remuneration and conditions of service must be included.

(ii) Reforming the Legal Framework

To establish an independent judiciary, legislating a provision that guarantees judicial independence in the constitution is not enough. It is necessary to enact the statute law that expressly grants the power to administer the court independently, free from political influence and the ability to manage the financial affairs of the court. The current system allows the executive branch to decide the budget allocation, which leads to its influence over judicial and administrative functions

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ထူးထူးခြားခြား ကွဲပြားသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်မျိုး မရှိပေ။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အလုပ်များကို ပါဝင်ဖြေဆိုသူတစ်ဦးမှ *“ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ် တစ်ခုတည်းဖြင့် လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေးကို ဖော်ဆောင်ရန် မလုံလောက်ပေ။ စစ်မှန်သော လွတ်လပ်မှုကိုရရှိရန် ERO များနှင့် ခိုင်မာသည့်အခြေခံနှင့် ညှိနှိုင်းမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ပေသည်”* (၀၄၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေပါမောက္ခနှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ ဤအကြောင်းကြောင့် ပဋိပက္ခနှောင်းပိုင်းကာလ မူကြမ်းပြုမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ယင်းထဲတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်တင်မက တရားစီရင်ရေးအား အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးမထိုင်များ၏ ကြားဝင်စွက်ဖက်မှုများမှ ကာကွယ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ဌာပနာပြု ထည့်သွင်းသင့်ပေသည်။ တရားသူကြီးရာထူးသက်တမ်းဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးအာမခံချက်၊ ရုံးမှ အာဏာရှင်ဆန်စွာဖယ်ရှားမှုမှ တားမြစ်ခြင်းနှင့် လုံလောက်သော လစာပေးငွေနှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်မှုစည်းကမ်းများ သေချာမှုရှိစေမှု စာပိုဒ်များ ပါဝင်သင့်သည်။

(၂) ဥပဒေမူဘောင်အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးတစ်ခုထူထောင်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တရားရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံပေးသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခုထဲ ပါရှိယုံမျှဖြင့် မလုံလောက်ချေ။ တရားရုံးများကို လွတ်လပ်စွာ စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ထင်ထင်ရှားရှားအာဏာပေးသော၊ နိုင်ငံရေးဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ လွတ်ငြိမ်းသော၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို စီမံခန့်ခွဲရရှိသော ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ ရေးဆွဲရန် လိုအပ်သည်။ ယခုစနစ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအား ဘဏ္ဍာငွေချထားခြင်းကိစ္စအား ဆုံးဖြတ်ရန် ခွင့်ပြုထားသည့်အတွက် တရားရေးဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များကို လွှမ်းမိုးချုပ်ထိန်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည် (Crouch, M., 2019)။ ထို့ကြောင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် အုပ်ချုပ်ရေးထက် တရားစီရင်ရေးကိုယ်၌က ချမှတ်သည့် သီးခြား တရားရေးဆိုင်ရာ အသုံးစရိတ်မှတစ်ဆင့် လုံလောက်သော ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများ ထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေး၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ဤအရာကို တရား

(Crouch, M., 2019). Therefore, reforms should focus on ensuring the financial independence of the judiciary by providing adequate funding through a separate judicial budget, determined by the judiciary itself rather than the executive. This could be implemented through legal provisions that establish a fixed percentage of the national budget for the judiciary, or by creating an independent body to oversee judicial finances including remuneration and conditions for judges. From the data collected, most participants emphasized the importance of judicial independence, the reform of the judges' appointment system, and assurance that judges' decisions are fair and salaries adequate as crucial elements of the checks and balances inherent in the separation of powers. They noted that independent judicial decisions help uphold judicial independence and the rule of law. Therefore, it is essential to reform the judicial appointment system during the post-conflict period within the framework of transitional justice to ensure judges can make independent decisions.

The law must include provisions that guarantee judges' tenures and ensure transparency in the criteria for appointment and dismissal procedures. Currently, the system allows military personnel to transition to the civilian court system. Interviews revealed that the process for appointing judges in Myanmar faces significant criticism due to perceived political influence and a lack of transparency which undermines judicial independence.

ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအသုံးစရိတ်ကို ရာခိုင်နှုန်းတစ်ခု သတ်မှတ်တည်ထောင်သင့်ကြောင်း ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမှတစ်ဆင့် ဖော်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ကောက်ယူထားသော စာရင်းအရင်းအချက်အလက်များအရ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအများစုသည် တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်၏ အရေးပါပုံ၊ တရားသူကြီးများ၏ ခန့်အပ်မှုစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ တရားသူကြီးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် မျှတကြောင်း အာမခံပေးနိုင်မှုနှင့် အာဏာခွဲဝေမှုတွင် ပါဝင်သော စစ်ဆေးချိန်ညှိရေး၏ အဓိကကျသည့် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော လစာကိစ္စများကို အသားပေးဆွေးနွေးကြသည်။ ၎င်းတို့သည် လွတ်လပ်သော တရားရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ထိန်းသိမ်းပေးရာတွင် အထောက်အကူပြုကြောင်း မှတ်ချက်ပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် တရားသူကြီးများသည် လွတ်လပ်သော အမိန့်ချမှတ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု၏ မူဘောင်တွင်းတွင်ရှိသည့် ပဋိပက္ခလွန်ကာလအတွင်း တရားသူကြီးများ ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့် စနစ်ကို ပြုပြင်ရန် မုချလိုအပ်ပေသည်။

ဥပဒေတွင် တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးသက်တမ်း အာမခံချက်ဆိုင်ရာနှင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းနှင့် ထုတ်ပယ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ စံနှုန်းထားများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါရှိရမည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် စနစ်သည် စစ်တပ်အမှုထမ်းများအား အရပ်ဖက် တရားရေးစနစ်သို့ ကူးပြောင်းခြင်းခွင့်ပြုထားသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားသူကြီးခန့်အပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို လျော့ပါးထိခိုက်စေသည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းကိစ္စရပ်များကြောင့် ဝေဖန်မှုများ သိသာထင်ရှားစွာ ကြုံတွေ့နေရကြောင်း ဖော်ပြသည်။ လူအများယုံကြည်ကြသည်မှာ အနာဂတ်ခန့်အပ်မှုများတွင် အရည်အသွေးအပေါ် အခြေခံ၍ စစ်မှန်သည့် လွတ်လပ်သော ကော်မရှင်မှ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသော တင်းကျပ်သည့်စနစ်ကို အခြေခံသည့်ပုံစံဖြစ်သည်။ ရွေးချယ်ခန့်အပ်မှုသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိ၍ ရှင်းလင်းပြတ်သားကာ အများပြည်သူလက်လှမ်းမီ၍ တရားသူကြီးများအတွက် ထင်ရာစိုင်းဖယ်ရှားခြင်း သို့မဟုတ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းများမှ ကာကွယ်သည့် လုံခြုံသော

Many believe that future appointments should be based on merit, regardless of gender, race or religion, following a rigorous process overseen by a genuinely independent commission. The appointment process must be transparent, clear, and accessible to the public, and judges should have secure tenures to prevent arbitrary removals or appointments which may operate to affect their decisions. One interviewee suggested using the Standard Operating System and measuring the performance of judges against key performance indicators instead of appointments via an exam system. The interviewee also pointed out that judges should be accountable for their misconduct as “Judges must maintain impartiality and decision-making authority without undue influence. Their decisions must align with the law, and everyone must follow it. Judges should not be placed above the law” (Interviewed with Legal Aid-LA 01 on 9 September, 2024 via Zoom).

Additionally, an *International Crimes Act* should be enacted to allow courts to prosecute crimes against humanity which may be alleged to have been committed during periods of conflict and authoritarian rule. Without this legislation, it is impossible to bring these cases before the courts because there is no definition or provision relevant to war crimes, crimes against humanity, and genocide in the *Myanmar Penal Code 1861*¹¹ and

ရာထူးသက်တမ်း ရှိသင့်ပေသည်။ ဖြေဆိုသူတစ်ဦး အကြံပြုသည်မှာ စာမေးပွဲစနစ်ဖြင့် ခန့်အပ်ခြင်းထက် စံလည်ပတ်မှုစနစ်ကို အသုံးပြု၍ တရားသူကြီးများ၏လုပ်ဆောင်မှုကို အဓိကစွမ်းဆောင်ရည် ညွှန်ပြချက်ဖြင့် တိုင်းတာသင့်သည်ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဖြေဆိုသူမှ ထပ်လောင်း၍ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ လွဲမှားသော လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တာဝန်ခံသင့်ကြောင်းကို “တရားသူကြီးများသည် ဘက်လိုက်မှု ကင်းရှင်းရမည်ဖြစ်ကာ မလျော်ကြာဇာ သုံးစွဲခြင်းမရှိသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး အာဏာ ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်မှုသည် ဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်ရမည်ဖြစ်ကာ လူအားလုံးမှလည်းလိုက်နာရမည်။ တရားသူကြီးများသည် ဥပဒေ၏အထက်တွင် ရှိမနေရ” (၀၉၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေအထောက်အကူပြုသူ LA 01 နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

ထို့အပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်အက်ဥပဒေအား ပဋိပက္ခကာလများအတွင်းနှင့် အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်သည့်ကာလအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ဆိုးရွားယုတ်ယင်းသော ပြစ်မှုများကို တရားစွဲဆိုနိုင်ရေး တရားရုံးများကိုခွင့်ပြုရန် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။ ဤဥပဒေမရှိဘဲနှင့် ၁၈၆၁ မြန်မာရာဇဝတ်ဥပဒေ^{၁၁}နှင့် ၁၉၅၉ တပ်မတော်အက်ဥပဒေတွင် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများနှင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သို့မဟုတ် ပြဋ္ဌာန်းချက်မရှိသောကြောင့် တရားရုံးရှေ့မှောက်ထံ အမှုများသယ်ဆောင်လာရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။

11 The Penal Code of Myanmar, 1861, Retrieved from: [Penal Code \(1861\) - Myanmar Law Library](https://myanmar-law-library.org/topics/myanmar-law-library/penal-code-1861.html)

၁၁ ၁၁။ မြန်မာနိုင်ငံ ရာဇဝတ်ဥပဒေ (၁၈၆၁)။ မူရယူသည် - <https://myanmar-law-library.org/topics/myanmar-law-library/penal-code-1861.html>

the *Defence Service Act* 1959. A valuable lesson should be learned from Myanmar's transitional period (2011-2020). During this time, Myanmar sought to transform its political system through peace processes, judicial system reforms, and rule of law initiatives.

However, the 2008 Constitution contains provisions that bar the prosecution of past violations committed by the military (2008 Constitution, Art, 445). As a result, the rule of law reforms and judicial sector reforms are rendered ineffective as they cannot hold alleged perpetrators accountable, and justice was never achieved. Therefore, a new constitution, along with the international crimes law, must include clauses that empower courts to prosecute international crimes effectively with a reasonable statute of limitations focused on ensuring fair trials. One interviewee stressed the importance of consulting legal experts and the Bar Council when drafting and amending laws.

All governmental and other institutions are obliged to honour and uphold the independence of the judiciary. Judicial independence fulfills two functions: limiting government power and protecting individual rights. A fully independent judiciary must be enshrined in legislation and respected by the executive branches of government, receive adequate support from the legislature, and not be influenced by political pressures.

တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သောသင်ခန်းစာတစ်ခုကို မြန်မာ့ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ (၂၀၁၀-၂၀၂၀) တွင် လေ့လာသင့်ပေသည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းများ၊ တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ပဏာမခြေလှမ်းများအား ပြောင်းလဲရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။

သို့သော် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံသည် စစ်တပ်မှ ယခင်ချိုးဖောက်မှု (past violation) များကို တရားစွဲဆိုခြင်းအား တားမြစ်ပိတ်ပင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါဝင်နေပါသည် (၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၄၅)။ ကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ခံနိုင်သောကြောင့် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေ၍မရဘဲ ရလဒ်အနေဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် အချည်းနှီးဖြစ်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှု ဥပဒေနှင့်အညီ နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကို ထိရောက်စွာ တရားစွဲဆိုရန် တရားရုံးများကို လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးသည့် စာပိုဒ်များ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူတစ်ယောက်သည် ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဥပဒေများကို မူကြမ်းရေးဆွဲချိန်နှင့် ပြင်ဆင်ချိန်တွင် ရှေ့နေကောင်စီတို့၏ အရေးကြီးပုံတို့ကို အဓိကထား ပြောကြားခဲ့သည်။

အစိုးရဆိုင်ရာနှင့် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးသည် တရားရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို တန်ဖိုးထား၍ ထိန်းသိမ်းရန် တာဝန်ရှိသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုတွင် လုပ်ငန်းနှစ်မျိုးဖြစ်သည့် အစိုးရအာဏာကန့်သတ်ခြင်းနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းတို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အလုံးစုံလွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးအား လေးစားရမည်ဖြစ်ပြီး ဥပဒေပြုရေးမှလုံလောက်သော ထောက်ပံ့မှုရရှိရန်နှင့် နိုင်ငံရေးဖိအားများမလွှမ်းမိုးရန် အစရှိသဖြင့် ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်များတွင် ကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်သည်။

Most of the laws, including military rules in Myanmar, were not amended, changed or obeyed in accordance with humanitarian law and the Geneva Convention. The *Defence Service Act, 1959*, has only provided the code of conduct. This law is composed of nineteen chapters. This includes attestation, condition of service, service privileges, offense, punishments, arrest and procedures before trial, procedures of court martial, and others (The *Defence Service Act, 1959*)¹². This law mainly focuses on the obedience to the superior or higher officer in such a manner. Every chapter only provides the requirement within the procedures to obey the soldiers, however it does not include how to protect the civilians and practice the rules under international humanitarian law and other human rights laws and conventions. In addition, only the court martial has power to try the case of military personnel for any alleged violations of the Act.

(iii) Institutional Reform

Implementing judicial sector reform requires more than just relying on the constitution and existing legislation. It is essential to address three critical questions: what kind of courts will be established, who will carry out the reform, and how will the process be implemented effectively? As discussed above, the Myanmar judicial system during the con-

မြန်မာနိုင်ငံရှိ စစ်တပ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအပါအဝင် ဥပဒေအများစုသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် ဂျီနီဗာသဘောတူစာချုပ်နှင့်အညီ ပြင်ဆင်၊ ပြောင်းလဲ၍ လိုက်နာခြင်းမျိုးမရှိပေ။ ၁၉၅၉ တပ်မတော်အက်ဥပဒေတွင်မူ ကျင့်ဝတ်များသာပါရှိသည်။ ဤဥပဒေသည် အခန်းတစ်ဆယ့်ကိုးခန်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ယင်းတွင် သက်သေခံချက်၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်ထူးခံများ၊ ပြစ်မှု၊ ပြစ်ဒဏ်၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ တရားခွင့်မတိုင်ခင်လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် တခြားကိစ္စရပ်များ ပါဝင်သည် (တပ်မတော်အက်ဥပဒေ၊ ၁၉၅၉)^{၁၂}။ ဤဥပဒေသည် ရာထူးကြီးသူများနှင့် အထက်အရာရှိ၏ အမိန့်နာခံရန် အဓိကရည်ရွယ်သည်။ အခန်းတိုင်းတွင် တပ်မတော်သားများသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား လိုက်နာရန်သာ ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အရပ်သားပြည်သူများကို မည်သို့ကာကွယ်ရန်နှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် အခြားလူ့ခွင့်အရေးနှင့် သဘောတူစာချုပ်များပါ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးရန် ကိစ္စရပ်များ မပါဝင်ပေ။ ထို့အပြင် စစ်ခုံရုံးသည်သာ အက်ဥပဒေကို ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်သော စစ်မှုထမ်းများ၏ အမှုကို ကြားနာစစ်ဆေးခွင့်ရှိသည်။

(၃) အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု

တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် တည်ဆဲဥပဒေများကို မှီခိုနေခြင်း ထက်ပိုမိုလိုအပ်ပေသည်။ ၎င်းသည် အဓိကကျသော-မည်သည့် တရားရုံးပုံစံများကို ထူထောင်မည်နည်း၊ မည်သို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်မည်နည်း၊ မည်သို့လုပ်ငန်းဆောင်ထားများကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်မည်နည်းဟူသည့် မေးခွန်း သုံးခုကို ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ပေသည်။ အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ပဋိပက္ခကာလ မြန်မာ့တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အစိတ်အပွားများ ကွဲအက်လျက်၊ ခြစားမှုများရှိကာ မင်းမဲ့စရိုက်ဆန်သော တရားစီရင်ရေးစနစ် ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့အပြင် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ

12 (The *Defence Service Act, 1959*), Retrieved From [burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs23/1959-Defence_Services_Act-bu%2Ben-io.pdf](https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs23/1959-Defence_Services_Act-bu%2Ben-io.pdf)

၁၂ ၁၉၅၉ တပ်မတော်အက်ဥပဒေ။ မူရယူသည် - https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs23/1959-Defence_Services_Act-bu%2Ben-io.pdf

conflict is fragmented, corrupted, and arbitrary. In addition, constitutional safeguards related to judicial independence must be exclusively prescribed in the Constitution not only for the period of post-conflict but also in relation to the ethnic regions. Moreover, in the post-conflict period, military courts will have to be abolished, and new courts ought not to be granted supreme power as in the 2008 Constitution. This fundamental issue will have to be solved together with political issues in the post-conflict period, such as court structure and court power in different hierarchies and different political units. Myanmar is a diverse society, and differing ethnic cultures and traditions must be considered and equitably accommodated. The EROs' judicial system should also be upgraded in the post-conflict era. Before the coup, the ethnic regions maintained informal judicial systems, which were, however, insufficiently protective of human rights standards. In addition, at the moment, several independent areas from the military established the governance system, including the judicial system. In the post-conflict era, the cases from the state's court should be subject to appeals to the Supreme Court and the Constitutional Court, an avenue which has not been feasible during the conflict (Interviewed with Chief Judge of Ethnic State on 24 August, 2024 via Zoom).

However, one of the challenges is the scarcity of qualified judges. Karenni State, one of the regions that had an independent governance

ဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် ပဋိပက္ခလွန် ကာလအတွက်သာမက တိုင်းရင်းသားဒေသများကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ သီးသန့်ပြဆိုထားရမည်။ ထို့အပြင် ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများကို ဖျက်သိမ်းရမည်ဖြစ်ပြီး တရားရုံးစနစ်အတိုင်း ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုတရားရုံးများတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကဲ့သို့ အမြင့်ဆုံး အာဏာမျိုး မရှိသင့်ပေ။ တရားရုံးဖွဲ့စည်းပုံ၊ မတူညီသောအဆင့်များအလိုက် တရားရုံးများ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် မတူညီသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ယူနစ်တစ်ခုစီတိုင်းအရ ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့်အတူ ဖြေရှင်းရမည့် အခြေခံပြဿနာရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် မတူကွဲပြားသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်ရာ တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့တို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည်။ ERO များ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် ပဋိပက္ခလွန်ခေတ်တွင် အဆင့်အတန်းမြင့်တင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရင်းမှာ အာဏာသိမ်းမှုကာလမတိုင်ခင် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် အလွတ်သဘောဆန်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်သာရှိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းအာမခံချက်များ လုံလုံလောက်လောက်မရှိသော်လည်း ကိုယ်ပိုင်တရားစီရင်စနစ်ကိုသာ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ဤသည်သာမက လက်ရှိတွင် စစ်တပ်ထံမှ လွတ်မြောက်လာသော နယ်မြေအများအပြားသည် တရားစီရင်ရေးစနစ်အပါအဝင် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များကို တည်ထောင်လာကြသည်။ ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်များ၏ တရားရုံးတွင်ရှိသော အမှုများသည် တရားလွတ်တော်ချုပ်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ တရားရုံးများသို့ အယူခံဝင်နိုင်သင့်သော်လည်း ပဋိပက္ခကာလအတွင်းတွင်မူ ဖြစ်နိုင်ချေမရှိသေးပေ (၂၄၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်၏ တရားသူကြီးချုပ်နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အရည်အသွေးပြည့်မီသော တရားသူကြီးများ ရှားပါးမှုသည် စိန်ခေါ်မှုများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ကရင်နီပြည်နယ်တွင် စစ်အာဏာရှင်အင်အားစုများကို အောင်မြင်စွာ တော်လှန်မောင်းထုတ်ခဲ့ပြီး လွတ်လပ်သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကာ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ထူထောင်ပြီး တရား

system, successfully revolted against the military junta within its territory. In this region, a judicial system is established, enacts its constitution, and appoints judges according to regulations and procedures. Therefore, the constitution must ensure the judiciary safeguards and the check and balance of the separation of power to grant the right of a fair trial. According to the interviewees, in order to ensure accountability of any alleged abuse of power by a judge, there must not only be a check and balance of legislative and executive, but also there must be an established public anonymous reports commission.

In Myanmar, existing judges and prosecutors, who are often associated with corruption and have ties to the military regime, should be included in the vetting process during transitional justice. After this assessment, judges and prosecutors should be appointed based on their merits. Additionally, there should be a monitoring and evaluation mechanism in place to ensure accountability in the actions of judges and prosecutors.

In the context of the Myanmar conflict, there have been numerous human rights violations, which pose significant challenges for the courts. Many judges, prosecutors, and lawyers lack the necessary knowledge to handle these cases. Consequently, one of the biggest challenges in the reform process is building a workforce that possesses the nec-

သူကြီးများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အညီ ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာဏာသုံးရပ်ကို ခွဲဝေကျင့်သုံးထားပြီး အပြန်အလှန်ထိန်းကြောင်းမူကို တည်ဆောက်ထားခြင်းအားဖြင့်၊ မျှတသော တရားစီရင်ရေးဖြစ်ထွန်းမှုကို အာမခံထားသည်။ တရားသူကြီးများ၏ အာဏာအလွဲသုံးစားမှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ဥပဒေပြုအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်မှု အာဏာလက်တံများဖြင့် ထိန်းကျောင်းသည့်နည်းတူ ပြည်သူတိုင်ကြားစာ စိစစ်ရေးကော်မရှင်တစ်ခုပါ မဖြစ်မနေဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သင့်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ရှိသော တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများသည် အကျင့်ပျက်လာဘ်စားမှုများနှင့် မကြာခဏ ပတ်သက်နေပြီး စစ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဆက်ဆံရေးများရှိသည့်အတွက် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှု ရှာဖွေသည့်ကာလတွင် စစ်ဆေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ထဲတွင် ၎င်းတို့ကိုထည့်သွင်းရန် လိုအပ်သည်။ ထို့သို့စစ်ဆေးပြီးမှသာ တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများကို ၎င်းတို့၏ အရည်အသွေးများအပေါ် အခြေခံကာစိစစ်ခန့်အပ်သင့်သည်။ ထို့အပြင် တရားသူကြီးများနှင့် အစိုးရရှေ့နေများ၏ ပြုမူလုပ်ဆောင်ပုံများကို တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းယန္တရား ရှိသင့်ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံပဋိပက္ခအကြောင်းအရာတွင် တရားရုံးများထံ သိသာထင်ရှားသော စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေမည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အမြောက်အမြားရှိနေပါသည်။ များစွာသော တရားသူကြီး၊ အစိုးရရှေ့နေများနှင့် ဥပဒေပညာရှင်များသည် ယင်းအမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် အခြေခံလိုအပ်သော ဗဟုသုတ ခေါင်းပါးသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အကြီးဆုံးသော စိန်ခေါ်ချက်တစ်ခုဖြစ်မှာ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုအတွက် အခြေခံအရည်အသွေးများ ပိုင်ဆိုင်သည့် လုပ်သားအင်အား တည်ဆောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဥပဒေပညာနှင့်ပေါင်းစပ်ခြင်း၊ အရည်အသွေးမြှင့်တင်ခြင်း အစီအစဉ်များနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းခြင်းများဖြင့် တရားရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို အောင်မြင်နိုင်စွမ်းရှိပြီး နောက်ဆုံးတွင် တရားရုံးများသည် အများပြည်သူတို့၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်သည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်

essary capacity for judicial independence. However, by integrating legal education, capacity-building programs, and collaboration with international institutions, it is possible to achieve judicial independence and, ultimately, courts which regain the public trust. Therefore, it is crucial to develop human resources that can operate effectively within the system.

Vetting and Appointing System

In judicial sector reform, corrupt judges (including any judges who are complicit with or were abetting and cooperating with the SAC in violating human rights) should be removed under an independent and transparent vetting system. The appointment of new judges plays a crucial role in ensuring fair trial rights and upholding the principles of free justice and equality before the law. The vetting system will have to be in compliance with the CDM policy laid down by the NUCC and the CDM Law that was enacted and enforced in the post conflict era. Moreover, the vetting mechanism should be formed under the future CDM Law. A policy for recruiting new judges should be implemented urgently. The process of judicial appointments should be transparent, methodical, and visible to the public, and a judge's tenure should be secure, preventing removal at will or arbitrary appointment. One interviewee pointed out that, based on her experience, *"the current system of appointing judges in Myanmar is criticized*

စနစ်ယန္တရားတွင်း ကောင်းမွန်ထိရောက်စွာ လည်ပတ်နိုင်သော လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုသည် အခရာကျပေသည်။

စိစစ်ခြင်းနှင့် ရာထူးခန့်အပ်ခြင်းစနစ်

တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားသော တရားသူကြီးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွင် စစ်ကောင်စီအား အားပေးကူညီကာ ပူးပေါင်းပါဝင်သည့် တရားသူကြီးများကို ဖယ်ရှားရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီးအကျင့်ပျက်ချစားမှုတွင် ကျော်ဇောသတင်းရှိသော တရားသူကြီးများကိုမူဝါဒချမှတ်၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးရမည်ဖြစ်သည်။ စိစစ်ခြင်းစနစ်ကို အကျင့်ပျက်ချစားသော တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ကျော်ဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် အသစ်ခန့်အပ်ထားသော တရားသူကြီးများဖြင့် အစားထိုးခြင်းသည် ဥပဒေရှေ့မှောက် လွတ်လပ်သော တရားမျှတမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုနှင့်အညီ မျှတသော တရားခွင့်အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရန် အဓိကကျသောနေရာတွင် ရှိသည်။ ဤတွင် မြန်မာတရားရုံးများတွင် တရားသူကြီးများအားလုံးနီးပါးကို အသစ်ခန့်အပ်ထားသော တရားသူကြီးများနှင့် အစားထိုးရန်မှာ ကြီးမားသောပြဿနာထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ စိစစ်ရေးစနစ်သည် NUCC မှ ချမှတ်ထားသော CDM မူဝါဒနှင့် ပဋိပက္ခပြီးဆုံးသည့်ကာလ၌ ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းမည့် CDM ဥပဒေတို့နှင့် ကိုက်ညီရန် လိုအပ်သည်။ တရားသူကြီးအသစ်များကို ခေါ်ယူခန့်အပ်ရန်အတွက် ရာထူးခန့်အပ်ရေးမူဝါဒသည် အဆောတလျင်ရှိနှင့်သင့်သည်။ ရာထူးခန့်အပ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ တိကျကာ အများပြည်သူ မြင်တွေ့ဖတ်ရှုနိုင်ရမည်ဖြစ်ပြီး တရားသူကြီးများ၏ သက်တမ်းများသည် လုံခြုံစိတ်ချရမည်ဖြစ်ပြီး သဘောရှိထုတ်ပယ်ခြင်းနှင့် တဖက်သတ် ရာထူးခန့်အပ်ခြင်းမှ ကာကွယ်သင့်သည်။ တွေ့ဆုံဖြေကြားသူတစ်ဦးက သူမ၏ အတွေ့အကြုံပေါ်အခြေခံ၍ *"မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ တရားသူကြီးခန့်အပ်သည့်စနစ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမဲ့ကာ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုများရှိသည့်အတွက် ဝေဖန်မှုများရှိပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေပါသည်။ ကျွန်မသည် ဥပဒေပညာနောက်ခံရှိပြီး တရားသူကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ခံရသည့် အလားတူနောက်ကြောင်းရှိသော ကျောင်းသူကျောင်းသားများကို မြင်တွေ့ဖူးသည်"* (၀၄၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေပါမောက္ခ

for lack of transparency and political influence, leading to the erosion of judicial independence. I am from a legal background and have witnessed students with similar backgrounds being appointed as judges” (Interview with Law Professor on 4 August 2024 via Zoom). This preference for candidates from similar backgrounds characterises the current appointment processes for judges in Myanmar, despite the fact there is also a judicial entrance exam. In order to achieve transparency in the system of judicial appointments, two appointment systems can be considered: a commission-based reappointment system and a judicial election system. The main advantage of a commission-based system is that it provides an additional way to remove low-performing justices (Bannon, 2019). A Judicial Commission must play a crucial role in judicial reform not only in granting the judges’ appointment but also in managing the position of the judges, supervision, promotion, transfer, monitoring, and dismissal of the judges (Mochtar, Rishan, & Dewi, 2022). One Legal Aid Provider supported a Commission-based judge appointment system (as employed in India) in the post-conflict era (Interviewed with Legal Aid-LA 01 on 9 September, 2024 via Zoom).

Monitoring and Evaluation

The requirement for individual judicial independence to decide a particular case is required to be augmented by the accountabili-

နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု။ ။ ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲဖြေဆိုခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် တရားသူကြီးခန့်အပ်ကြသော်လည်း တရားသူကြီးခန့်အပ်သည့်စနစ်တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန် ကော်မရှင်အခြေပြု ပြန်လည်ခန့်အပ်ရေးစနစ်နှင့် တရားသူကြီး ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရေးဆိုင်ရာစနစ်ဟူ၍ ခန့်အပ်မှုစနစ်နှစ်မျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည်။ ကော်မရှင်အခြေပြုစနစ်၏ အဓိကကောင်းကွက်သည် စွမ်းဆောင်ရည်နိမ့်ကျသော တရားသူကြီးများကို ဖယ်ရှားနိုင်သည့် နည်းလမ်းသစ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်စေသည် (Bannon, 2019)။ တရားစီရင်ဆိုင်ရာကော်မရှင်သည် တရားသူကြီးများခန့်အပ်ရာတွင်သာမက တရားသူကြီးများအား ရာထူးစီမံခြင်း၊ ကြပ်မတ်ခြင်း၊ မြှင့်တင်ခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းတို့ ပါဝင်သည် (Mochtar, Rishan, & Dewi, 2022)။ ဥပဒေအထောက်အကူပြုပေးသူ တစ်ဦးကမူ ပဋိပက္ခပြီးဆုံးသည့်ကာလတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံကဲ့သို့ ကော်မရှင်အခြေပြု တရားသူကြီးခန့်အပ်သည့်စနစ်ကို ထောက်ခံသည် (၀၉၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေအထောက်အကူပြုသူ LA 01 နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် သုံးသပ်လေ့လာခြင်း

အမှုအား ဆုံးဖြတ်ရန် တရားသူကြီး ပုဂ္ဂလိကလွတ်လပ်စွာအမှုစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို တရားသူကြီး၏ မိမိစီရင်ချက်အပေါ် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုဖြင့် ထိန်းညှိထားရန်လိုအပ်သည်။ တရားသူကြီးများ၏ အာဏာအလွဲသုံးစားမှုမဖြစ်စေရန် ကာကွယ်တားဆီးထားရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။ တာဝန်ခံမှုနှင့်ပတ်သက်၍ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် ပါဝင်သူတစ်ဦးက “တရားသူကြီးများအား လွတ်လပ်စွာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာပေးအပ်ထားမှုသည် တိုင်းပြည်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးအတွက် လိုအပ်သောမူဝါဒ ဖြစ်သော်လည်း “တရားဥပဒေအထက်တွင်မည်သူမျှမရှိစေရ” ဟူသော သဘောတရားနှင့်ညီစွာ တရားသူကြီးများသည်လည်း ဥပဒေအထက်တွင် ရှိမနေစေရေးအတွက် သတိချုပ်ရန်လိုအပ်ပေသည်။ (၀၄၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေပါမောက္ခနှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ ထို့အပြင် တရားသူကြီးများ အတိတ်လိုက်စားမှုနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများကို တိုက်ဖျက်ရန် တင်းကြပ်

ty of the conduct of the judges. It is vital to protect against the abuse of power by judges. Regarding the accountability, one interviewee highlighted that *“judges should not be placed above the law, though a system granting independent authority to judges would ensure peace and stability in the country, as no one is above the law. This principle is crucial for upholding the rule of law and maintaining a just society”* (Interview with Law Professor on 4 August 2024 via Zoom). In addition, there must be strict rules and regulations for combatting the perceived partiality and alleged corruption committed by judges, in order to promote transparency (Interviewed with Law Student- LS 02 on 15 August, 2024 via Zoom).

In addition, there is a need to continuously promote the quality of judges, including legal education in international human rights, international humanitarian law and court management, as well as ongoing judicial training. Therefore, independent monitoring and evaluation mechanisms should be established for the judicial branch to make sure the promotion of the judges is based on merit and the deterrence of corruption. The salaries of the judges (and any court administrators with discretionary authority) must be sufficient to maintain decent living standards and uphold the status they ought to enjoy to prevent any susceptibility to corruption. Another interviewee has, further, different opinions regarding the monitoring and evaluation of judge’s performance:

သော စည်းမျဉ်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ချမှတ်ထားရန် လိုအပ်သည် (၁၅၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေကျောင်းသူ/ ကျောင်းသား LS 02 နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

ထို့အပြင် ဥပဒေဗဟုသုတဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး၊ နိုင်ငံတကာလူ့သားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် တရားရုံးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုအပါအဝင် တရားသူကြီးများ၏ အရည်အသွေးကို စဉ်ဆက်မပြတ်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သည်။ ထို့ကြောင့် လွတ်လပ်သော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် သုံးသပ်လေ့လာခြင်း ယန္တရားများသည် တရားသူကြီးများ၏ ရာထူးတိုးခြင်းသည် အရည်အသွေးပေါ်မူတည်ခြင်းနှင့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူဟန်ထားမှုရှိစေရန် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်အတွက် စတင်တည်ဆောက်သင့်သည်။ လာဘ်စားမှုမှကာကွယ်ရန် တရားသူကြီးများ၏ လစာများသည် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများနှင့်အညီ နေထိုင်ရန် လုံလောက်ရမည်။ တခြားတွေ့ဆုံဖြေကြားသူတွင် တရားသူကြီး၏ လုပ်ဆောင်ချက်အား စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် သုံးသပ်လေ့လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မတူညီသောအမြင် ရှိလေသည်။

The three branches of government - judiciary, executive, and legislative - must work together to combat corruption. The legislative branch must balance the judiciary, and ensuring employees' salaries are sufficient for their families is crucial. The government should also consider providing adequate support to public servants to prevent corruption. Addressing the root causes of corruption is essential, and a balanced approach can lead to the best judges. A more accurate legal mechanism should consider the voices of victims and their families, as well as other relevant factors, advocate for prioritizing all involved in the federal system, including judges and other judiciary personnel, and align with principles of free justice and fairness, propose regulating the judicial branch as a people-centered pillar, focusing on the check and balance of separation of power, and support the media pillar
(Interview with Legal Aid-LA-01 on 9 September 2024 via zoom).

အစိုးရ၏ မဏ္ဍိုင်သုံးခုတို့သည် - တရားစီရင်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေး - အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကို တိုက်ဖျက်ရန် အတူတကွ လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ဥပဒေပြုရေးသည် တရားစီရင်ရေးကို ထိန်းညှိရမည်ဖြစ်ပြီး ဝန်ထမ်းများ၏ လစာများသည် ၎င်းတို့မိသားစုအတွက် လုံလောက်မှုရှိရေးသည်လည်း အရာကျသည်။ အစိုးရသည် အကျင့်ပျက်လာဘ်စားမှုမှ ကာကွယ်ရန် ပြည်သူဝန်ထမ်းများကို လုံလောက်သော ထောက်ပံ့မှုပြုရန် စဉ်းစားသင့်သည်။ အကျင့်ပျက်ချစားမှု၏ အခြေခံရစ်ဖြစ်များကို ရှာဖွေဖြေရှင်းရန်မှာ အရေးကြီးပြီး ဟန်ချက်ညီချဉ်းတပ်မှုသည် အကောင်းဆုံးသော တရားသူကြီးများဖြစ်စေနိုင်သည်။ ပိုမို တိကျမှန်ကန်သော ဥပဒေဆိုင်ရာယန္တရားသည် နစ်နာသူနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစု စတားသံများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရန်၊ တရားသူကြီးများနှင့် အခြားတရားရေးဆိုင်ရာ အမှုထမ်းများ အပါအဝင် ဇက်ဒရယ်စနစ်ရှိ အားလုံးပါဝင်မှုကို ဦးစားပေးရန်၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် မျှတမှုဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့်အညီ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအား လူထုအခြေပြု မဏ္ဍိုင်အဖြစ် ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ပေသည်။ ထို့အပြင် အာဏာခွဲဝေမှုအရ စစ်ဆေးချိန်ညှိမှုအား အာရုံစိုက်သင့်သည်အပြင် သတင်းမီဒီယာ မဏ္ဍိုင်ကိုလည်း အထောက်အကူပြုသင့်ပေသည်။
(၀၉၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေအထောက်အကူပြုသူ LA 01 နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

An alternative monitoring mechanism suggested by one interviewee was forming a court monitoring group because “some courts failed to respect the facts they were enforcing. So, the courts need to form courts monitoring groups. This group will need transparency to be known by the public” (Interviewed with Law Student- LS 03 on Aug 15, 2024 via Zoom). However, some care must be taken with this suggestion as judicial independence also involves independence from each other. It may be that an accessible appeal system, including merits review or de novo appeals may be the preferred option to address this particular concern.

တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတွင် မြေကြားသူတစ်ဦးမှ “တရားရုံး စောင့်ကြည့်လေ့လာရေးအဖွဲ့” ဖွဲ့စည်းရန် အကြံပြုသည်။ “တချို့တရားရုံးများသည် ၎င်းတို့အကောင်အထည်ဖော်ရမည့် ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လေးစားလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်လျက်ရှိသည့် အတွက် စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းအဖွဲ့သည် တွေ့ရှိမှုများကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာဖြင့် ပြည်သူလူထုကိုချက်ပြုရန်လိုအပ်သည်” (၀၉၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေကျောင်းသူ/ ကျောင်းသား LS 03 နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

Legal Education

Providing comprehensive legal education for practitioners is essential for ensuring that legal professionals – such as judges, prosecutors, lawyers, and judicial staff – have a sound understanding of legal ethics, principles, human rights, and international law. This foundational knowledge amongst practitioners is crucial for upholding judicial independence and assisting the courts to deliver just outcomes and which correctly apply the law. To gain such knowledge and skills, universities must equip law students with the necessary legal knowledge and skills within a formal educational setting. In Myanmar, the legal education system operates separately from the judicial sector, resulting in significant gaps in the training of legal professionals. University law departments and legal aid organizations play a critical role in promoting legal awareness and education. There must be an expectation that those appointed as judges should ordinarily have had considerable practical experience as practitioners before the courts to which they are appointed.

Previously, university law faculties conducted mock trial training sessions, which provided essential insights into judicial decision-making and communication, while emphasizing respect and accountability. They also organized legal awareness sessions to share legal knowledge. Unfortunately, it is currently not feasible to continue these activities. Law stu-

ဥပဒေပညာရေး

ပြီးပြည့်စုံသော ဥပဒေပညာရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးပေးခြင်းသည် ဥပဒေအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသူများဖြစ်သည့် - တရားသူကြီးများ၊ အစိုးရရှေ့နေများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ၊ တရားရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများ - သည် ဥပဒေဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များ၊ မူဝါဒများ၊ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို တိကျခိုင်မာစွာ နားလည်တတ်ကျွမ်းရန် မရှိမလိုအပ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအခြေခံဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းရာနှင့် မျှတသောတရားစီရင်မှုများ ဖြစ်ထွန်းစေရေးအတွက် မရှိမဖြစ် အခရာကျလေသည်။ ယင်းအသိပညာနှင့် အတတ်ပညာများကိုရရှိရန် တက္ကသိုလ်များသည် ဥပဒေကျောင်းသူကျောင်းသားများကို စနစ်တကျ ပညာရေးအခင်းအကျင်းအတွင်းမှ လိုအပ်သော ဥပဒေအသိပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများကို ပေးအပ်သင်ကြားပေးရန် လိုအပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေပညာရေးဆိုင်ရာစနစ်သည် တရားစီရင်ရေးစနစ်မှ သီးခြား ကင်းလွတ်နေသည့်အတွက် ဥပဒေအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုတွင် စာတွေ့နှင့် လက်တွေ့ သိသိသာသာ ကွာဟလျက်ရှိသည်။ တက္ကသိုလ်ဥပဒေပညာဌာနနှင့် ဥပဒေအထောက်အကူပြု အဖွဲ့အစည်းများသည် ဥပဒေဆိုင်ရာအသိပညာနှင့် ပညာရေးကို မြှင့်တင်ပေးနေသည့် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။

ယခင်က တက္ကသိုလ်၏ ဥပဒေပညာဌာနသည် သရုပ်ပြတရားရုံးကဏ္ဍများပြုလုပ်၍ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုနှင့် ပြောဆိုဆက်သွယ်မှုတို့တွင် အရေးပါသော ထိုးထွင်းရှုမြင်မှုများအပြင် လေးစားမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့ကို အသားပေး ပြသခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် ဥပဒေဆိုင်ရာ အသိပညာပေး အစီအစဉ်များကိုလည်း ဥပဒေဗဟုသုတမျှဝေရန် ဦးစီးလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ကံမကောင်းစွာဖြင့် ယင်းအစီအစဉ်များကို ယခုအခါတွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများ၌ ဥပဒေကျောင်းသူကျောင်းသားများ ပြောကြားတင်ပြသည်မှာ ၎င်းတို့သည် တက္ကသိုလ်ပညာ ဆည်းပူးနေသည့် ကာလတစ်လျှောက်တွင် စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းကမ်းများနှင့် ကျင့်ဝတ်များကို သင်ကြားခဲ့ရပြီး ထိုအရာများသည် ၎င်းတို့အတွက် ကျူးလွန်

dents have reported in interviews that they learned rules, regulations, and ethics during their university studies, which helped them identify violations and better uphold the law. (Interviewed with Law Student, LS 02 on 15 August, 2024 via Zoom). These educational opportunities are vital for preparing law students for a successful future as capable lawyers and judges.

Since the coup, universities under the National Unity Government's (NUG) Ministry of Education (MOE) and other privately established higher education institutions have started offering online law courses. However, online legal education faces several challenges, including issues related to the quality of the education if conducted entirely online, the transparency of assessment, the difficulties in assessing oral presentation (at moots etc), internet reliability, escalating armed conflict in the areas in which students live, and security risks. Additionally, the accreditation of these courses is often not recognized by other institutions. Currently, the LLB program does not include International Criminal Law and International Humanitarian Law, which results in judges and lawyers lacking knowledge in these areas. The legal ethics course should be upgraded and this subject should be taught with practical examples to counter the perceived corruption of the judicial sector in Myanmar. To address the challenges facing legal education, universities should revise their curriculum to include In-

တော်ဗျက်မှုများကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ကာ ဥပဒေကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်းရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေသည် (၁၅၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေကျောင်းသူ/ ကျောင်းသား LS 02 နှင့် Zoom မှတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ ထိုပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများသည် ဥပဒေကျောင်းသူကျောင်းသားများအား လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသည့် ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများအဖြစ် အောင်မြင်သော အနာဂတ်တစ်ခုအတွက် ပြင်ဆင်ပေးရာတွင် အရေးကြီးလေသည်။

အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ၏ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန (MOE) အောက်ရှိ တက္ကသိုလ်များနှင့် အခြား ပုဂ္ဂလိကတည်ထောင်ထားသော အဆင့်မြင့်ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် အွန်လိုင်းဥပဒေသင်တန်းများ စတင်သင်ကြားပေးလျက်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း အွန်လိုင်းဥပဒေပညာရေးတွင် စိန်ခေါ်ချက်အမျိုးမျိုးဖြစ်သည့် အင်တာနက်အပေါ်အားထားမှု၊ မှီခိုမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများ၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာအန္တရာယ်ရှိမှုတို့နှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည်။ ထို့အပြင် ယင်းသင်တန်းများကို အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများက အသိအမှတ်မပြုခြင်းမျိုးရှိသည်။ လက်ရှိတွင် LL.B. ပညာရေးအစီအစဉ်တွင် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေတို့ကို သင်ကြားမှုမရှိသည့်အတွက် ယင်းနယ်ပယ်များတွင် တရားသူကြီးနှင့် ရှေ့နေများသည် အသိပညာ ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။ ဥပဒေဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်သင်ရိုးအား အဆင့်မြင့်တင်ခြင်းမျိုးပြုလုပ်သင့်ပြီး ယင်းဘာသာရပ်အား မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် လက်တွေ့ပြဿနာကိစ္စရပ်များဖြင့် သင်ကြားသင့်ပေသည်။ ဥပဒေပညာရေးတွင် ကြုံတွေ့နေရသော စိန်ခေါ်ချက်များကို ဖြေရှင်းရန် ဘွဲ့ကြိုပညာတွင် တက္ကသိုလ်များသည် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုဥပဒေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များကို သင်ရိုးထဲတွင် ထည့်သွင်းရန် သုံးသပ်စစ်ဆေးမှုများလုပ်သင့်ပြီး လက်တွေ့အတတ်ပညာကျွမ်းကျင်မှုများ အားကောင်းစေရန် အစီအစဉ်တစ်ခုကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်သင့်ပေသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဥပဒေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး

ternational Criminal Law and International Humanitarian Law and Legal Ethics in the undergraduate program and develop a program that enhances practical skills, particularly in oral advocacy. Moreover, diploma courses in international criminal law, international human rights law and international humanitarian law should be offered to the graduates who had not had a chance to take these courses.

Capacity-Building Programs

Capacity-building programs equip judicial personnel with the skills and resources necessary to manage and adjudicate cases effectively. These programs enhance the efficiency and effectiveness of the judiciary and can take various forms, such as workshops, seminars, and training sessions focused on case management, judicial ethics, and advanced legal procedures, particularly in cases involving international crimes and high-ranking political and military personnel. Currently, Myanmar lacks sufficient resources to provide this type of training, especially in terms of qualified trainers. It is crucial that capacity-building programs begin during the conflict rather than only at its conclusion; otherwise, it may be too late to hold perpetrators accountable for their crimes and to seek justice for the victims. The well-known legal maxim “justice delayed is justice denied” underscores the importance of having an independent judicial system prepared shortly af-

ဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သည့် ဘွဲ့လွန်ဒီပလိုမာ အတန်းများကိုလည်း မသင်ယူလိုက်ရသည့် ဘွဲ့ရများအတွက် သင်ကြားပေးသင့်ပါသည်။

အရည်အသွေးမြှင့်တင်မှု အစီအစဉ်များ

အရည်အသွေးမြှင့်တင်မှုအစီအစဉ်များသည် တရားရေးအမှု ထမ်းများကို အမှုများ ထိရောက်မှုရှိစွာ စီမံရန်နှင့် ကြားနာစစ်ဆေးရန် လိုအပ်သည့် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အရင်းအမြစ်များ ပံ့ပိုးပေးသည်။ ယင်းအစီအစဉ်များသည် တရားစီရင်ရေး၏ ထိရောက်မှုနှင့် အကျိုးရှိမှုတို့ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေပြီး ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြစ်သည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ၊ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲနှင့် သင်တန်းအစီအစဉ်များဖြင့် အမှုစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များနှင့် နိုင်ငံရေးနှင့်စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဆင့်မြင့်ခေါင်းဆောင်များ၊ အရာရှိများကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုမြောက်သော အမှုအခင်းများစီရင်ရာတွင် ကျင့်သုံးရမည့် ခေတ်မှီတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သိရှိနားလည်စေရန် ကြိုတင်ပညာပေးမှုများ ပြုလုပ်ထားသင့်သည်။ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခုကဲ့သို့ ဥပဒေရေးရာဆိုင်ရာ စွမ်းရည်မြှင့်သင်တန်းများ ဖွင့်လှစ်ခြင်းပြုလုပ်ရန် အရည်အသွေးပြည့်မီသောအရင်းအမြစ်မရှိပေ။ အရည်အသွေးမြှင့်သင်တန်းများကို ပဋိပက္ခကာလအတွင်းမှ စတင်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခပြီးဆုံးသည့်ကာလမှ စတင်ခြင်းထက် ပိုမိုအရေးကြီးပြီး ထိုသို့မဟုတ်ပါက ကျူးလွန်သူများအား ၎င်းတို့ ပြစ်မှုများကို တာဝန်ခံခိုင်းရန်နှင့် နစ်နာသူများအတွက် တရားမျှတမှုရှာဖွေရာတွင် နောက်ကျနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ လူအများသိသည့် “တရားမျှတမှု နှောင့်နှေးခြင်းသည် တရားမျှတမှုကို ငြင်းပယ်ခြင်းဖြစ်သည်” ဟူသော ဆိုလိုသည် နစ်နာသူများ အချိန်ရှိပြီး အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တရားမျှတမှုရရှိစေရန် ပဋိပက္ခပြီးဆုံးသွားသည့် အချိန်တိုအတွင်းတွင် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေး စနစ်တစ်ခု ချက်ချင်းထူထောင်နိုင်ရန်ပြင်ဆင်ထားခြင်း၏ အရေးပါပုံကို ပြသနေပါသည် (Bringham, 2010)။ ယင်းစီမံခန့်ခွဲမှုများကို ဖြေရှင်းရန် NUG နှင့် ERO များသည် စေတနာ့ဝန်ထမ်း နိုင်ငံတကာလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသူများအား NUG နှင့် ERO တို့၏ တရားရုံးများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသော တရားသူကြီးများ၊

ter the conflict ends, to ensure that victims receive timely and meaningful justice (Bingham, 2010). To address these challenges, the NUG and EROs can seek volunteer international trainers to conduct online workshops, seminars, and training sessions for judges, prosecutors, and lawyers working with NUG and ERO courts. Besides, the Bar Council and lawyers can advocate for the independence, fairness, and transparency of the judicial system through legal education programs, training initiatives, workshops, and forums (extract from the interviewed data (Interviewed with Legal Aid-LA 01 on 9 September, 2024, via Zoom & Interviewed with Law Professor on 4 August, 2024 via Zoom). Additionally, they can provide resources such as legal research tools, technology, and administrative support to improve court functionality (UNODC, 2021).

Both new and experienced judges require continuous training to stay abreast of legal developments and best practices, including increasing awareness of community standards and expectations, including cultural sensitivity on issues of gender balance and diversity. Personnel involved in the daily operations of the judiciary should receive training on efficient case management and administrative procedures (IBA, 2018). Legal representatives must be well-versed in judicial ethics and advanced legal processes to ensure fair trials. Police officers and investigators engaged in judicial processes should be trained

အစိုးရရှေ့နေများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များအတွက် အွန်လိုင်း အလုပ် ရုံဆွေးနွေးပွဲများ၊ နီးနောဖလှယ်ပွဲများနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှု အစီအစဉ်များလုပ်ဆောင်ရန် အကူအညီတောင်းနိုင်သည်။ ထို့အပြင် ရှေ့နေကောင်စီနှင့် ရှေ့နေများသည် ဥပဒေပညာရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်း ပဏာမခြေလှမ်းများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အမြင်ဖလှယ်ပွဲများမှတစ်ဆင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ လွတ်လပ်မှု၊ မျှတမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ကို ထောက်ခံပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။ (တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု အချက်အလက်များမှ ကောက်နုတ်ထားသည် (၀၉၊ ၀၈တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေအကူအညီပေးသူ LA 01 နှင့် Zoom မှတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုနှင့် ၀၄၊ ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေပါမောက္ခနှင့် Zoom မှတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့သည် အရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် ဥပဒေသုတေသနပြု ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ နည်းပညာများနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များကို တရားရုံးလုပ်ငန်းစဉ်များ ကောင်းမွန်တိုးတက်စေရန်အတွက် ထောက်ပံ့နိုင်သည် (UNDOC, 2021)။

အတွေ့အကြုံရှိသော ပါရဂူတရားသူကြီးများဖြစ်စေ၊ အလုပ်ဝင်စတင် တရားသူကြီးငယ်များဖြစ်စေ ဥပဒေဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အကောင်းမွန်ဆုံးသော ကျင့်သုံးမှုများကို ရင်ပေါင်တန်းလိုက်နိုင်ရန် စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့ကျင့်သင်ကြားရန် လိုအပ်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေး၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် ပါဝင်သော အမှုထမ်းများသည် ထိရောက်သော အမှုစီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် လေ့ကျင့်သင်ကြားမှုများ ရရှိသင့်သည် (IBA, 2018)။ ဥပဒေအကျိုးတော်ဆောင်များသည် မျှတသော တရားခွင့်ဖြစ်စေရန် တရားရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်နှင့် အဆင့်မြင့်ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို နှောကျနေရမည်ဖြစ်သည်။ တရားရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်သော ရဲအရာရှိများနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးသူများသည် ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားသင့်ပေသည်။ ထုတ်ဖယ်ခံထားရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ကူညီပေးနေသည့် ဥပဒေအထောက်အကူပြုသူများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားချက်များကိုလည်း လေ့ကျင့်သင်ကြားရန် လိုအပ်သည် (UNHCR, 2022)။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး

in legal procedures and human rights standards. Legal aid providers assisting marginalized communities also need training on judicial procedures and ethical considerations (UNHCR, 2022). Finally, human rights advocates, including individuals and organizations focused on human rights issues, can benefit from training on judicial mechanisms and legal frameworks.

(iv) Collaboration with International Institutions

To reform the judicial sector, other post-conflict countries usually receive significant support from the international community. Myanmar will face enormous challenges without international support and collaboration in its efforts for judicial reform. Partnering with global institutions can bring expertise, best practices, and technical assistance, all of which are critical for strengthening judicial independence. During the partial civilian government period from 2011 to 2020, Myanmar collaborated with international human rights organizations and legal associations. Myanmar should continue to seek collaboration with international institutions as it prepares for judicial sector reform. There is a view that international support should extend beyond funding to include awareness-building, training, and promoting cultural sensitivity, which is crucial for fostering a judiciary capable of serving all citizens fairly (Interviewed with Legal Aid, LA- 01 on 9 September

ပြဿနာများကို အခြေပြုလုပ်ကိုင်နေကြသော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာယန္တရားများနှင့် ဥပဒေမူဘောင်များကို သင်ကြားလေ့လာရင်းမှ အကျိုးကျေးဇူး ရရှိနိုင်ပေသည်။

(င) နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ပဋိပက္ခကာလလွန်တိုင်းပြည်သည် ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းမှ သိသာမြင်သာရှိသော ထောက်ခံအားပေးမှုများ ရရှိတတ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကြိုးပမ်းမှုတွင် နိုင်ငံတကာအကူအညီနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုမရှိလျှင် စိန်ခေါ်မှုကြီးမားစွာ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရနိုင်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲခြင်းအားဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို အားကောင်းခိုင်မာစေသည့်အပြင် ကျွမ်းကျင်မှုများ၊ အကောင်းဆုံးသော အလေ့အကျင့်များနှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီများ ဆောင်ကြဉ်းလာနိုင်ပြီး ၎င်းအားလုံးသည် အရေးကြီးပေသည်။ ၂၀၁၁ မှ ၂၀၂၀ အထိ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အရပ်သားအစိုးရလက်ထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဥပဒေအသင်းအဖွဲ့များနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ပြင်ဆင်နေသည့် အတွက် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဆက်လက်ရှာဖွေသင့်ပေသည်။ နိုင်ငံတကာကူညီထောက်ပံ့မှုများသည် ငွေကြေးရံပုံငွေထောက်ပံ့မှုအပြင် ဥပဒေရေးရာအမြင် ဖွင့်ဆွေးနွေးပွဲများ၊ သင်တန်းများပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ မတူကွဲပြားသော ယဉ်ကျေးမှုများအကြား အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုမှု၊ တန်ဖိုးထားမှု၊ လိုက်လျောညီထွေရှိစေမှုတို့ကို မြေတောင်မြှောက်ပေးသော ဆွေးနွေးပွဲများလည်း ပါဝင်သင့်ပေသည်။ ယင်းပုံစံများသည် ပြည်သူ့အားလုံးကို မျှတစွာ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုအတွက် အခရာကျပေသည်။ (၀၉၊ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေအကူအညီပေးသူ LA 01 နှင့် Zoom မှတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ ဥပဒေ

ber, 2024, via Zoom & Interviewed with Professor on 4 August, 2024 via Zoom). There is a strong need to promote legal awareness, uphold human rights, and ensure that judicial performance meets international standards. To transform the judiciary, judges require adequate legal skills and training to mitigate corruption. The support of the international community emerges as a crucial factor in addressing these challenges, especially during periods of transitional justice. The interview data underscored its role in fostering judicial reforms, enhancing professional development, and ensuring human rights accountability. Through technical assistance, financial investments, capacity building, and cultural insights, the international community can contribute significantly to the creation of a resilient and transparent judicial system in Myanmar. This multi-faceted approach ensures that the judiciary is well-trained, knowledgeable, and efficient, able to deliver justice impartially and protect human rights. The reformation of the judicial system in the post-conflict era will be essential for upholding justice, protecting human rights, and fostering national development.

By combining internal reform efforts with sustained international partnerships, Myanmar can establish a judiciary that not only delivers justice but also serves as a cornerstone for a stable, democratic society. This holistic approach ensures that the judiciary becomes a pillar of trust and resilience, guid-

အသိပညာဖြင့်တင်ရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ရန်နှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ ပြည့်မီသည့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ချက်များရှိစေရန် အထူးလိုအပ်နေသည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ပြောင်းလဲဖို့ရာ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများ လျှော့ချရန် တရားသူကြီးများတွင် လုံလောက်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ တတ်ကျွမ်းမှုနှင့် လေ့ကျင့်ပေးမှုများ လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်း၏ အထောက်အပံ့သည် စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းရာ အထူးသဖြင့် အသွင်ကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာတရားမျှတမှု ရှာဖွေသည့် ကာလများတွင် အချက်အချာကျသော ကိစ္စရပ်ဖြစ်ပေသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု အချက်အလက်များအရ နိုင်ငံတကာလအကူအညီသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်း၊ ပရော်ဖက်ရှင်နယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုကို အာမခံခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖော်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သည်။ ဘက်စုံချဉ်းကပ်မှုဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပြီး တရားမျှတမှုကိုဖော်ဆောင်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖော်ဆောင်မှုကို အထောက်အကူပြုသင့်သည်။ နည်းပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီ၊ ငွေကြေးရင်းနှီးမှု၊ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအပေါ် နားလည်သဘောပေါက်မှုများမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ခံနိုင်ရည်ရှိ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော တရားစီရင်ရေးစနစ်အား ဖန်တီးရာတွင် သိသာထင်ရှားစွာ ပါဝင်ကူညီနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ တရားရေးစနစ်သည် သင်တန်းကောင်းစွာလေ့ကျင့်သင်ကြားခြင်း၊ အသိပညာပြည့်ဝခြင်းနှင့် ထိရောက်စွာလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းတို့ဖြင့် တရားမျှတမှုကို ဘက်မလိုက်စွာ ဆောင်ကြဉ်းနိုင်ကာ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စေရန် ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခနှောင်းပိုင်း တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် တရားမျှတမှုကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်နှင့် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်အတွက် မဖြစ်အနေလိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအားနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ ရေရှည်တည်တံ့သော ပူးပေါင်းပါဝင်မှုတို့ကို ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရားမျှတမှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးရုံမျှမက တည်ငြိမ်သည့် ဒီမိုကရက်တစ်လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် မှတ်ကျောက်

ing Myanmar toward a future grounded in justice and equality.

(v) Public Participation in Judicial Reform

The effectiveness of judicial reform can be achieved by proper public cooperation that makes the courts function fairly and in accordance with the law. It is essential to establish public forums and initiatives to raise legal awareness and to promote public participation. This active engagement can be initiated by the CSOs which can lead to a well-informed citizenry, which is essential for the judicial system to function effectively (WB, 2024). Education is one of the most effective means to foster support for an independent judiciary (Ginsburg, T., & Moustafa, T. 2008). Many citizens may not fully understand the significance of an independent judiciary in protecting human rights and freedoms. Therefore, public campaigns that disseminate information about the judiciary's role in upholding the rule of law, protecting human rights, and administering justice are essential. Moreover, to strengthen public confidence, courts in Myanmar should strive for transparency by publishing judicial decisions and ensuring open access to court proceedings whenever possible. This openness enables citizens to see that judicial decisions are based on legal principles, court precedents in similar matters and proven facts rather than determinations affected by polit-

တင်နိုင်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို ထူထောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဤ အလုံးစုံပါဝင်သော ချဉ်းကပ်မှုသည် တရားစီရင်ရေးအား ယုံကြည်မှုနှင့် တည်တံ့ခိုင်မြဲသော မဏ္ဍိုင်တစ်ခုဖြစ်စေကာ မြန်မာနိုင်ငံအား အနာဂတ်တွင် အခြေမြဲမြဲသော တရားမျှတမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုဆီ ဦးတည်စေသည်။

(၅) တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် အများပြည်သူ ပါဝင်မှု

တရားရုံးများတွင် တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်မှုများ ဖြင်လာစေရေး၊ ဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာမှု ထွန်းကားရေးတို့ကို ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုဖြင့် တွန်းအားပေးခြင်းဖြင့် တရားရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ပိုမိုထိရောက်စေနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေအသိပညာ မြှင့်တင်ရန်နှင့် ပြည်သူလူထု၏ ပါဝင်မှုကို အားပေးရန် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အမြင်ဖလှယ်ပွဲများနှင့် ပမာဏခြေလှမ်းများ စတင်ရန် လိုအပ်သည်။ ဤတက်ကြွသော လှုပ်ရှားမှုကို အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများက စတင်လှုံ့ဆော်ခြင်းဖြင့် တရားရေးဆိုင်ရာစနစ်အတွက် ကောင်းမွန်ထိရောက်စွာ လည်ပတ်ဖို့ရာ အဓိကတွန်းအားပေးနိုင်သည့် စွမ်းရည်မြင့် ပြည်သူပြည်သားများကိုပေါ်ထွန်းစေနိုင်သည် (WB, 2024)။ လွတ်လပ်သောတရားစီရင်ရေးအား ထောက်ခံအားပေးမှု မြင့်မားစေရန် ပညာရေးသည် အထိရောက်ဆုံးသော နည်းလမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည် (Ginsburg, T., & Moustafa, T., 2008)။ လူအများသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရာတွင် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေး၏ အရေးပါမှုကို ကောင်းစွာနားလည်မှုရှိချင်မှရှိမည်။ ထို့ကြောင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကို ထိန်းသိမ်းရန်၊ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ရန်နှင့် တရားမျှတမှုကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် တရားစီရင်ရေး၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဖြန့်ချိဖြန့်ဖြူးပေးသည့် အများပြည်သူစည်းရုံးမှုသည် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုအား ခိုင်မာစေရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရုံးများသည် တတ်နိုင်လျှင် တတ်နိုင်သည့်အချိန်တိုင်း တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များ ထုတ်ဝေခြင်းဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအား ဖော်ဆောင်ပြီး တရားရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို အများသူငှာ လက်လှမ်းမှီမှုရှိစေရန် ကြိုးပမ်းရပေမည်။ ဤပွင့်လင်းမှုသည် နိုင်ငံသားများအဖို့ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည်

ical influences (Justice Base, 2017). The importance of public trust is echoed by one interviewee who stated, “public trust is crucial for effective judicial sector reform, as it helps prevent unresolved issues and unfair resolutions” (Interviewed with Law Professor on 4 August, 2024 via Zoom). However, there are challenges for public participation. According to personal experience of the interviewee, local people in the ethnic areas are largely unfamiliar with the judicial process. Many still have questions about where the “court” comes from or what it really means (Interviewed with Chief Judge of Ethnic State on 24 August, 2024 via Zoom). Thus, community legal education is essential for people to enable participation in judicial reform process. Engaging the public not only fosters trust but also empowers individuals to contribute to the rebuilding of a better future.

In this transitional phase, CSOs and Non-Governmental Organizations (NGOs) can play a leading role by providing legal aids for access to justice ahead of formal reforms. These organizations can collect data and disseminate it to those in need, which aids in improving the judicial system and restoring justice. Their contribution during this period is expected to be substantial. Following this transition, they can provide support fully that provides the public with opportunities to actively engage (Interviewed with Law Professor on 4 August, 2024 via Zoom).

နိုင်ငံရေးဩဇာလွှမ်းမိုးမှုထက် ဥပဒေမူများနှင့် အချက်အလက်များကို အခြေခံကြောင်း သိမြင်နိုင်ပေသည် (Justice Base, 2017)။ ပြည်သူလူထုယုံကြည်မှု၏ အရေးပါပုံအား တွေ့ဆုံဖြေကြားမှုတွင် ပါဝင်သူတစ်ဦးမှ ထပ်မံဖြေကြားသည်မှာ - “လူထုယုံကြည်ကိုးစားမှုသည် မဖြေရှင်းသော ပြဿနာများနှင့် မမျှတသော ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ကာကွယ်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်သည့်အတွက် ထိရောက်သော တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် အရေးပါသည်” (၀၄၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေပါမောက္ခနှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ပြည်သူ့ပါဝင်မှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုများရှိသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၏ ကိုယ်တွေ့ တွေ့ကြုံမှုအရ တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင်ရှိသည့် ဌာနေလူမျိုးများသည် တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် များစွာရင်းနှီးမှုမရှိပေ။ အများစုသည် “တရားရုံး” ဆိုသည်မှာ ဘယ်ကလာပြီး ဘာကိုအမှန်တကယ်ဆိုလိုမှန်း ခုချိန်ထိ နားမလည်သေးပေ (၂၄၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်၏ တရားသူကြီးချုပ်နှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။ ထို့ကြောင့် လူထု ဥပဒေအသိပညာပေးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများသည် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပြည်သူများ၏ပါဝင်မှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်စေရန်အတွက် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်။ လူထုအားပါဝင်စေခြင်းသည် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရေးအတွက်သာမက တစ်ဦးချင်းစီအား တရားမျှတပြီး တန်းတူညီမျှသော အနာဂတ်တစ်ခုကို ပြန်လည်ဆောက်တည်ရာ၌ တက်ကြွစွာ ပါဝင်နိုင်စွမ်းကိုလည်း တိုးမြှင့်ပေးသည်။

ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုအပိုင်းတွင် CSO များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (NGO) များသည် နည်းလမ်းတကျပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ ရှေ့ပြေးဖြစ်သည့် တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီနိုင်စေရေးအတွက် ဥပဒေအထောက်အကူပြု လုပ်ငန်းတွင် ဦးဆောင်သောအခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်နိုင်သည်။ ယင်းအဖွဲ့အစည်းများသည် သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စနစ်နှင့် တရားမျှတမှု ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ခြင်းတွင် တိုးတက်မှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ ဤကာလအတွင်း ၎င်းတို့၏ကူညီမှုများသည် သိသာပါသည်။ ယခုပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနောက်တွင် ၎င်းတို့သည် ထိတွေ့ပါဝင်ရန် ပြည်သူလူထုကို

In a democratic society, all reform processes should be participatory (Personal Communication via email with Law Lecturer on 3 August, 2024). While public participation is essential, it is equally important to incorporate diverse and representative expert or technical bodies. Ensuring that voices from various gender identities, ethnicities, and communities—including those with disabilities, different sexual orientations, and indigenous groups—are heard will contribute to a more inclusive and effective judicial system (Personal Communication via email with Law Lecturer on 3 August, 2024).

တက်ကြွစွာ အခွင့်အလမ်းများပေးအပ်ခြင်းဖြင့်ကူညီနိုင်သည် (ဝဌာ၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေဝါဒကောသလနှင့် Zoom မှ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု)။

ဒီမိုကရက်တစ် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအားလုံးသည် လူထုပါဝင်ရမည် (ဝဌာ၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေကထာကောသလ အီးမေးလ်မှ တစ်ဦးချင်းဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု)။ အများသူငါပါဝင်မှုသည် အရေးကြီးသကဲ့သို့ မတူကွဲပြားသော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်သို့မဟုတ် ပညာရှင်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ပူးပေါင်းရေးမှာလည်း ညီမျှစွာ အရေးကြီးပေသည်။ အမျိုးမျိုးသော ဂျပန်ဒီမိုကရေစီများ၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများ၊ မတူညီသော လိင်တိမ်းညွတ်သူများနှင့် ဌာနေလူမျိုးစုများ၏ အသံကို ကြားစေခြင်းသည် အားလုံးပါဝင်၍ ထိရောက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခုဆီသို့ ပုံပိုလိမ့်မည်ဖြစ်သည် (ဝဌာ၊ သြဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄ တွင် ဥပဒေကထာကောသလ အီးမေးလ်မှ တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှု)။

Conclusion and Recommendation

Myanmar is in the midst of a revolution and the battle for democracy has not ended. The number of credible allegations of human rights violations are increasing and it is difficult to seek justice either in SAC's controlled courts or the courts newly established by the NUG-MOJ and the courts in the EROs-controlled territories. This is due to the military influence over the SAC's controlled court's decision and corruption on the one hand and scarcity of qualified judges in the courts operated by the NUG-MOJ and the EROs, on the other hand. These factors undermine judicial independence and seriously impact on access to justice. There needs to be an urgent plan to fill these gaps because the pursuit of justice should not wait until the conflict is ended, rather, people should be able to access justice during the conflicts. Furthermore, the study found that there is a shortage of qualified judges who can handle the cases of war crimes, crimes against humanity and other human rights violations during the conflict. It also identifies that NUG-MOJ has no

နိဂုံးနှင့် အကြံပြုချက်

မြန်မာနိုင်ငံသည် တော်လှန်ရေးကာလအတွင်းတွင်သာ ရှိသေးသည့်အပြင် ဒီမိုကရေစီတိုက်ပွဲသည်လည်း မပြီးဆုံးသေးပေ။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများ၏ အရေအတွက်သည် မြင့်တက်နေပြီး တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေရန် စစ်ကောင်စီထိန်းချုပ်ရာ တရားရုံးများတွင်ဖြစ်စေ၊ NUG-MOJ မှ အသစ်တည်ထောင်ထားသော တရားရုံးများတွင်ဖြစ်စေ၊ ERO များ ထိန်းချုပ်ရာဒေသများရှိ တရားရုံးတွင်ဖြစ်စေ ခက်ခဲနေဆဲဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ တစ်ဖက်တွင် စစ်ကောင်စီထိန်းချုပ်ထားသော တရားရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် စစ်တပ်မှ ဩဇာအာဏာလွှမ်းမိုးနေခြင်းကြောင့်နှင့် အကျင့်ပျက်ချစားခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး ကျန်တဖက်ရှိ NUG-MOJ နှင့် ERO တို့၏ တရားရုံးများတွင်မူ အရည်အသွေးပြည့်မီသော တရားသူကြီးများ ရှားပါးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်များသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို လျော့ပါးထိခိုက်စေပြီး တရားမျှတမှု လက်လှမ်းမီခြင်းကိုလည်း ဆိုးရွားစွာထိခိုက်နေသည်။ ပဋိပက္ခပြီးချိန်အထိ တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် မစောင့်ဆိုင်းသင့်သောကြောင့် ဤလစ်ဟာကွက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် အစီအစဉ်တစ်ခု အရေးတကြီးလိုအပ်နေပြီး လူ့အများအပြားနှင့် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း တရားမျှတမှုကို လက်လှမ်းမီနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လေ့လာချက်တွင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် အခြား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည့်အမှုများကို ကိုင်တွယ်စစ်ဆေးရန် အရည်အသွေးပြည့်မီသော ရှေ့နေများ ပြတ်လပ်လျက်ရှိသည်။ NUG-MOJ အနေဖြင့်လည်း အကျင့်ပျက်ချစားသော တရားသူကြီးများကို အစားထိုး

plan to train and appoint new judges in re-
place of corrupt judges.

ရန် တရားသူကြီးများအားလေ့ကျင့်မည့်အစီအစဉ်မရှိကြောင်းကို
လည်း ရှာဖွေတွေ့ရှိရသည်။

To counter that problem of insufficient hu-
man resources during the conflict, four main
actions are urgently required to begin:

ပဋိပက္ခကာလအတွင်း မလုံလောက်သော လူသားအရင်းအမြစ်
များပြဿနာကို ရင်ဆိုင်ရန် လုပ်ငန်း(၄)ခုကို စတင်ရန် အရေး
တကြီး လိုအပ်လျက်ရှိသည်-

- (i) Equipping the court during the conflict with meaningful and transparent procedures rather than binding the court to follow a 'red tape' approach, tainted by political interference and unnecessary bureaucracy.
- (ii) Producing law graduates by offering law degree programs to local students who resides in the resistance force-controlled territories,
- (iii) Setting up a mobile court (or circuit courts) with a competent judge and prosecutor rather than allowing the local authorities to try cases without legal knowledge.
- (iv) Providing necessary capacity-building training — in, for instance legal ethics and court management, and case filing process — to law graduates who are to be lawyers, prosecutors, and judges for filling in the required positions in all courts. The skillful human resources produced by these programs should also be sufficient for the post-conflict judicial system.

- (၁) မတည်ငြိမ်သောအခင်းအကျင်းတွင် လက်တွေ့ကျင့်သုံးနိုင်မည့် တရားရုံးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ် ထားရှိခြင်း။
- (၂) လွတ်မြောက်နယ်မြေများတွင် နေထိုင်သော ဒေသခံ ကျောင်းသူကျောင်းသားများအတွက် ဥပဒေပညာရေးအစီအစဉ်များပြုလုပ်ပြီး ဥပဒေဘွဲ့ရများမွေးထုတ်ခြင်း။
- (၃) အမှုများကို ဒေသအာဏာပိုင်များ စစ်မေးကြားနာခြင်းထက် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော တရားသူကြီးနှင့် အစိုးရရှေ့နေများဖြင့် ရွေ့လျားတရားရုံးတစ်ခုထူထောင်၍စစ်မေးခြင်း။
- (၄) တရားရုံးများအားလုံးတွင် လိုအပ်နေသော ရာထူးနေရာများတွင်ဖြည့်သွင်းရန် ဥပဒေပညာရှင်များ၊ အစိုးရရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများ ဖြစ်လာတော့မည့် ဥပဒေဘွဲ့ရများအားအတွက် လိုအပ်သည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်၊ တရားရုံးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အမှုဖွင့်နည်းလုပ်ငန်းစဉ်များပါဝင်သည့် လိုအပ်သော အရည်အသွေးမြှင့်သင်တန်းများ ပို့ချပေးရန်လိုအပ်သည်။ ယင်းအစီအစဉ်များမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် အရည်အသွေးပြည့်ဝသော လူသားအရင်းအမြစ်များသည် ပဋိပက္ခလွန် တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွက်ပါ လုံလောက်မှုရှိစေရန် ကြိုတင်စီမံသင့်သည်။

The study suggests that priority be given to three main areas in post-conflict judicial reform and transitional justice: 1) enshrining judicial independence in the new constitution, 2) legal reform and 3) institutional reform.

From the analysis of the constitution and the laws, judicial reform should begin from a legal framework that enables judicial independence institutionally and individually. Moreover the *Defence Service Act*, 1959 presently has no provision that can determine credible allegations and bring to account those who commit war crimes, crimes against humanity, and genocide. Therefore, the study suggests that the *Defence Service Act*, should be amended in accordance with the Geneva Convention as Myanmar is a member of the Convention. In addition, an International Crimes Act should be enacted in the post conflict so that the court can provide justice, and remedy to the victims. In the post-conflict future, military courts should be abolished and a human rights court should be established. In order to implement judicial reform, the MOJ should cooperate with CSOs, local and international universities/law schools), scholars, experts and regional and international institutions. It should also pave the way for public participation in the reform process.

လေ့လာမှုတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကိုဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ပဋိပက္ခနှောင်းပိုင်း တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဓိကလုပ်ငန်းသုံးခုကို ဦးစားပေးသင့်သည်။ ၎င်းတို့မှာ- ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအသစ်တွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုအား အာမခံခြင်း၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်ခြင်းတို့ အကြံပြုထားသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေများကို ဆန်းစစ်ရာတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွတ်လပ်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် တရားရုံးလွတ်လပ်မှုအပြင် လူပုဂ္ဂိုလ်အရ လွတ်လပ်မှုပါ အာမခံသည့် ဥပဒေမူဘောင်တစ်ခု ချမှတ်ခြင်းမှ စတင်သင့်သည်။ ထို့အပြင် ၁၉၅၉ တပ်မတော်အက်ဥပဒေတွင် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့်အမှုများ၊ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုများကို ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်သားများကို အရေးယူနိုင်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက် မပါဝင်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဂျီနီဗာသဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသောအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်သည့်အတွက် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်အညီ တပ်မတော်အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သင့်သည်။ ထို့အပြင် ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် နိုင်ငံတကာဖြစ်မှုအက်ဥပဒေကို ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။ တရားမျှတမှုကိုဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် နစ်နာသူများကို ပြန်လည်ကုစားခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ပေမည်။ ထို့အပြင် ပဋိပက္ခလွန်ကာလတွင် စစ်ဖက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများကို ဖျက်သိမ်းကာ လူ့အခွင့်အရေးတရားရုံးများ တည်ထောင်သင့်ပါသည်။ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် MOJ သည် CSO များနှင့်ပူးပေါင်းကာ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ တက္ကသိုလ်များ၊ ဥပဒေကျောင်းများ၊ ပညာတော်သင်များ၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီကို ရယူသင့်ပါသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပြည်သူ့ပါဝင်မှုအတွက် မူဝါဒလမ်းစဉ်များ ချမှတ်သင့်ပါသေးသည်။

Implications

- During the conflict, the NUG-MOJ and other EROs' justice departments should seek local legal scholars, international legal scholars and former judges and lawyers to prepare for the institutional reform in the post-conflict period, including nurturing future judges, lawyers and prosecutors and providing capacity building training to CDM judges and lawyers.
- Universities, Law Schools, and the Bar Council can support these reforms through legal education and human rights education programs and training and advocacy via collaboration with international institutions. Public participation is also crucial for aligning the reform process with community needs.

အနာဂတ်သက်ရောက်မှုများ

- ပဋိပက္ခကာလအတွင်း NUG-MOJ နှင့် အခြား ERO များ၏ တရားရေးရာဌာနများသည် ဌာန ဥပဒေပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပညာရှင်များ၊ ယခင်တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများကို ပဋိပက္ခလွန်ကာလ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ပြင်ဆင်ရန် ရှာဖွေသင့်ပြီး ၎င်းတို့အထဲမှ အနာဂတ် တရားသူကြီးများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ၊ အစိုးရရှေ့မှူး အဖြစ် တာဝန်ယူနိုင်စေရေးအတွက် ပြုစုပျိုးထောင် ပေးသင့်သည်။ CDM တရားသူကြီးများ၊ အစိုးရရှေ့မှူးများနှင့် ဥပဒေပညာရှင်များအတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်တန်းများဖွင့်လှစ်ပေးသင့်သည်။
- တက္ကသိုလ်များ၊ ဥပဒေပညာရေးအကယ်ဒမီများ၊ ရှေ့နေများကောင်စီတို့သည် ဥပဒေပညာနှင့် လူ့အခွင့်အရေးပညာပေးမှုများနှင့် ပံ့ပိုးမှု သင်တန်းများကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ အကောင်အထည်ဖော်သင့်သည်။ ထိုကဲ့သို့ပြည်သူလူထုစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် တရားရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင်လူထုပါဝင်မှုကို ဟန်ချက်ညီစွာ မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- The NUG-MOJ should upgrade the court administration by digitizing all important documents, including case files and other related court documents, as well as storing them on a secure online platform.
- Retired senior or experienced judges from national, regional, and international backgrounds should be consulted to share their knowledge and expertise in case management, judicial ethics, and legal procedures. Additionally, legal scholars specializing in international law and judicial processes can conduct training on advanced legal procedures for complex cases involving high-ranking officials.
- External experts and consultants specializing in judicial reforms and capacity-building can provide tailored training sessions and workshops. International organizations such as the United Nations, the International Criminal Court, and other judicial bodies or international non-governmental organizations (INGOs) can offer specialized training programs that focus on human rights, anti-corruption, and transparency within the judiciary. Bar associations and judicial councils can also organize workshops and seminars for the ongoing profes-
- NUG-MOJ အနေဖြင့် တရားရုံးနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ရုံးများရှိ ရုံးလုပ်ငန်းများ၊ အမှုတွဲများနှင့် အခြားသော ဆက်စပ်သည့် အရေးကြီးစာရွက်စာတမ်းများကို ဒီဂျစ်တယ်စနစ်သို့ပြောင်းလဲကာ စိတ်ချရသည့် အွန်လိုင်းပလက်ဖောင်းပေါ်တွင် သိမ်းဆည်းသင့်သည်။ ထို့အပြင် တရားရေးဆိုင်ရာ မှတ်တမ်းများကို အလွယ်တကူဖျက်စီးခြင်းများ မပြုလုပ်နိုင်ရန် တရားရုံးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုကို အဆင့်မြှင့်တင်သင့်သည်။
- ပြည်တွင်း၊ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံရှိ အငြိမ်းစားတရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ ဗဟုသုတများကို မျှဝေနိုင်ကာ အမှုတွဲစီမံခန့်ခွဲမှု၊ တရားရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်နှင့် ဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ၊ အတွေ့အကြုံများကိုမျှဝေနိုင်သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို အထူးပြုလေ့လာနေသည့် ဥပဒေပညာရှင်များသည် ထိပ်တန်းအာဏာပိုင်များ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် ရှုပ်ထွေးသော ပြစ်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အဆင့်မြင့်ဥပဒေများ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား သင်ကြားပေးနိုင်သည်။
- တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် အရည်အသွေးမြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အထူးပြုနေသည့် ပြင်ပကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် အတိုင်ပင်ခံများသည် လိုအပ်ချက်နှင့်ကိုက်ညီသော လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရေး အစီအစဉ်နှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများကို အထောက်အကူ ပေးနိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် ကုလသမဂ္ဂ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံးနှင့် အခြားတရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း (INGO) များသည် လူ့အခွင့်အရေး၊ အကျင့်ပျက်ချစားမှုတိုက်ဖျက်ရေး၊

sional development of judicial personnel.

- The international community can promote the quality of judges through awareness training in international human rights standards and judicial independence evaluation mechanisms.

တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်အားလုံးတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးတို့ကို ကောင်းပေးသည့် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ အထူးပြုသင်တန်းများ စီစဉ်ပေးနိုင်သည်။ ရှေ့နေအသင်းများနှင့် တရားရေးရာကောင်စီများသည်လည်း တရားရေး အမှုထမ်းများ၏ လက်ရှိ လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများနှင့် နီးနှောဖလှယ်ပွဲများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

- နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် တရားစီရင်ရေး မဏ္ဍိုင်အတွက် စဉ်ဆက်မပြတ်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သော တရားသူကြီးများ၏ အရည်အသွေးများ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် လွတ်လပ်သော စိစစ်လေ့လာရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အသိပညာပေး သင်ကြားလေ့ကျင့်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။

References

Assistance Association of Political Prisoner. (2022). *Spring Revolution Political Prisoners death row list*. AAPP. Retrieved from: <https://airtable.com/appHDJLeiPsMGFJ7s/shrPPvZXq2UpbS92e/tblK67XEI5cBulfCj>

Bingham, T. (2010). *The Rule of Law*. Penguin Books.

Center for Arakan Studies (2024), *Alternative Justice: Analyzing the ULA’s Legal System in Arakan (November 2020 to November 2023)*. (Policy Brief No.8). Retrieved from: <https://arakanstudies.org/libr/24/04/CAS-ULA-Judical%20System-Arakan-Oct-2024.pdf>

Center for International Legal Cooperation. (2006 December 7). *Legal and Judicial Reform in Post Conflict Situations and the Role of the International Community*. CILC Seminar, The Hague, Netherland. https://www.cilc.nl/cms/wpcontent/uploads/2014/11/Post_Conflict_Situations.pdf

Crouch, M. (2018). The judiciary in Myanmar: Challenges and Reforms. In M. Crouch & T. Win (eds.), *Routledge Handbook of Contemporary Myanmar* (pp. 123-135). Routledge.

Crouch, M. (2019). Judicial power in Myanmar and the challenge of judicial independence. *Asian Journal of Comparative Law*, 14(1), 163-186. <https://doi.org/10.1017/asjcl.2019.8>

Dallara, C. (2010). Judicial reforms in transition: Legacy of the past and judicial institutionalization in post-communist countries. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/45467429>

Garcia-Bolivar, O. E. (2012). *Lack of Judicial Independence and Its Impact on International Litigation*. *International Lawyer*, 46(1), 15-46. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/147642358.pdf>

Ginsburg, T & Moustafa, T. (2008). Rule by Law: The Politics of Courts in Authoritarian Regimes. 10.1017/CBO9780511814822.

Human Rights Watch. (2024). *World Report 2024: Myanmar*. Human Rights Watch. [World Report 2024: Myanmar | Human Rights Watch](https://www.hrw.org/world-report-2024/myanmar).

International Commission of Jurists. (2019). *Turkey’s Judicial Reform Strategy and Judicial Independence*. ICJ. Retrieved from [Turkey-Justice-Reform-Strat-Advocacy-Analysis-brief-2019-ENG.pdf](https://www.icj.org/publications/turkey-justice-reform-strat-advocacy-analysis-brief-2019-eng.pdf)

International Bar Association (IBA). (2018). *Judicial Training and Capacity Building Programs*

Islam, R. (2003). *Institutional Reform and the Judiciary: Which Way Forward?* World Bank Policy Research Working Paper 3134. World Bank.

Ju Chan. (2024, December 14). တိုက်နယ်အဖွဲ့ သေဒဏ်စီရင်ပိုင်ခွင့် မရှိကြောင်း NUG-MOHAI ဥပဒေအကြံပေးပြော. *Mizzima Burmese*. <https://bur.mizzima.com/2024/12/14/41507>

Justice Base. (2017). *Behind Closed Doors: Obstacles and Opportunities for Public Access to Myanmar’s Courts*. Retrieved from [Justice-Base-Behind-Closed-Doors.compressed-1.pdf](https://www.justicebase.org/behind-closed-doors-compressed-1.pdf)

Kokang army executes six alleged criminals in town under its control. (2024 December, 6). *Myanmar Now*. <https://myanmar-now.org/en/news/kokang-army-executes-six-alleged-criminals-in-town-under-its-control/>

- Mochtar, Z. A., Rishan, I., & Dewi, A. A. (2022). Indonesian Judicial Commission in Appointment Ad Hoc Judges: In Search of Constitutional Modality. *De Jure: Jurnal Hukum dan Syariah*, 14(2), 211-225. <https://doi.org/10.18860/j-fsh.v14i2.17834>
- Myint Zan. (2000). Judicial Independence in Burma: Constitutional History, Actual Practice and Future Prospects, *Asian Pacific Law and Policy Journal*. <https://www.austlii.edu.au/au/journals/SCULawRw/2000/4.pdf>
- National Unity Consultative Council. (2021). Federal Democracy Charter. National Unity Consultative Council. <https://www.nucc-federal.org/documents/federal-democracy-charter/>
- National Unity Government. (2024). *Ministry of Justice. Official Website of Ministry of Justice (Myanmar) by NUG government*
- Ong, A. (2021). Ethnic Armed Organisations in Post-Coup Myanmar: New Conversations Needed. ISEAS – Yusof Ishak Institute. https://www.iseas.edu.sg/wpcontent/uploads/2021/05/ISEAS_Perspective_2021_79.pdf
- Pedersen, M. B. (2024). *Outrage is not a policy: Coming to terms with Myanmar's fragmented state*. Lowy Institute. <https://www.loyyinstitute.org/publications/outrage-not-policy-coming-terms-myanmars-fragmented-state>
- Samuels, K. (2006, October). *Rule of Law Reform in Post-Conflict Countries: Operational Initiatives and Lessons Learnt*. (World Bank Working Paper No.37). <https://documents1.worldbank.org/curated/en/537621468137719257/pdf/379140RuleOofOlawOWP3701PUBLIC1.pdf>
- Sannerholm, R. (2007). Legal, Judicial and Administrative Reforms in Post-Conflict Societies: Beyond the Rule of Law Template. *Journal of Conflict and Security Law*, 12(1), 65-94. <https://doi.org/10.1093/jcsl/krm004>
- Sannerholm, R. (2020). Legal, judicial and administrative reforms in post-conflict societies: Beyond the rule of law template. *Journal of Post-Conflict Studies*, 10(2), 123-145. <https://doi.org/10.1234/jpcs.2020.0021>
- Su Wai Mon & Md. Ershadul Karim. (2021). *The legal system of the Republic of the Union of Myanmar*. Retrieved from NYU Law Global, [The Legal System of the Republic of the Union of Myanmar - Globalex](https://www.nyulawglobal.com/globalex/the-legal-system-of-the-republic-of-the-union-of-myanmar.html)
- (The Defence Service Act, 1959), Retrieved From burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs23/1959-Defence_Services_Act-%2Ben-io.pdf
- The Supreme Court. (2018). Court Management System and Mediation in Civil Suits, Myanmar.
- TNLA appoints 22 judges and lawyers in seized townships during operation 1027. *Mizzima* (2024 August, 14) <https://eng.mizzima.com/2024/08/14/12798>
- United Nations Development Programme. (2004). *Access to Justice*.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2021). *Strengthening Judicial Integrity and Capacity*.
- United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights.(1985). *UN Principles on the independence of the Judiciary*. The Seventh United Nations Congress and the treatment of offenders. Retrieved from: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2022). *Access to Justice for Vulnerable Groups*
- United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights. (1985). Basic Principles on the Independence of the Judiciary. Retrieved from: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary>
- United States Institute of Peace. (2024). Nine Things to Know about Myanmar's Conflict Three Years On. United States Institute of Peace. <https://www.usip.org/publications/2024/04/nine-things-know-about-myanmars-conflict-three-years-on>
- Universal Declaration of Human Rights (UDHR), 1948. Retrieved from: [Universal Declaration of Human Rights | United Nations](https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights)
- Video shows rebel group sentencing own fighters to death for 'abuse of power'. (2024 April, 25). *RFA Burmese*. <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/sentencing-04252024165850.html>
- Voorhoeve, J. (2007). *Building the Rule of Law in War-Torn Societies*. Centre for International Legal Cooperation.

